

ปรีดี พนมยงค์

การถ่ายทอดศัพท์ จาก ภาษาต่างประเทศ มาเป็นไทย

การถ่ายทอดศัพท์ จากภาษาต่างประเทศ มาเป็นไทย

“ปรีดี พนมยงค์”

จัดพิมพ์โดย

วารสารหมอความยุติธรรม

302/15-17 ถนนรัชดาภิเษก สี่แยกสุทธิสาร
ห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10310 โทร. 2776169

PRIDI-PHOONSUK
ปรีดี - พนมยงค์

www.pridi-phoonsuk.org

ChangeFusion OPENBASE.in.th

เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike
BY NC SA 3.0 Unported License ท่านสามารถนำเนื้อหาทุกชิ้นไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา นำมาไปใช้เพื่อ
การค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันกับเมื่อเผยแพร่ผลงานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

สารบาญ

บทนำ	1
บทที่ 1	หลักเบื้องต้นแห่งการถ่ายทอดศัพท์
	ต่างประเทศมาเป็นศัพท์ไทยสยาม
	7
บทที่ 2	ความเป็นมาของศัพท์ไทย “ปฏิวัติ”
	“รัฐประหาร” “วิวัฒน์” “อภิวัฒน์”
	47

พิมพ์ที่ถนนนารายณ์พิมพ์ที่ ๔๖๐/๓๕ ซอยภาณุรังษี ถนนจรัญสนิทวงศ์ ๓๕
แขวงบางพลัด เขตบางกอกน้อย กทม. น.ศ. ถาวร ทั้งจันทร์แดง
ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๓๑ โทร. ๔๓๓๓๘๕๔

คำนำ

ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์ เนติบัณฑิตสยาม ด็อกเตอร์
กฎหมายฝรั่งเศส และประกาศนียบัตรชั้นสูง ในทาง
เศรษฐศาสตร์ มิได้เป็นนักกฎหมายผู้ปราดเปรื่องแต่ใน
ด้านการเมืองและเศรษฐกิจเท่านั้น แม้ในทางอักษรศาสตร์
ก็มีความรู้แตกฉาน เป็นนักปราชญ์ผู้ได้รับแต่งตั้งยกย่อง
ให้เป็นรัฐบุรุษอาวุโสของไทยเพียงคนเดียว

หลักเบื้องต้นแห่งการถ่ายทอดศัพท์ต่างประเทศ มา
เป็นศัพท์ไทยสยาม และความเป็นมาของศัพท์ไทยบางคำ
เป็นต้นว่า “ปฏิวัติ” “รัฐประหาร” “วิวัฒน์” และ
“อภิววัฒน์” ซึ่งท่านรัฐบุรุษได้ให้ความเห็นไว้ว่า สมควร
ที่จะประกอบเป็นศัพท์ไทยสยามคำใด จึงจะถูกต้องตรงกับ
ความหมายดั้งเดิมของคำต่างประเทศนั้นๆ โดยได้แสดง
เหตุและผลตลอดจนที่มาของคำเหล่านั้นอย่างละเอียดลึกซึ้ง

อันเป็นการแสดงความคิดสร้างสรรค์ทางวิชาการ ซึ่ง
คนรุ่นหลังควรจะได้ยึดถือเป็นแบบอย่าง ส่วนราชบัณฑิต
แห่งราชบัณฑิตยสถานจะเห็นเป็นอย่างไร นั่นเป็นอีกเรื่อง
หนึ่งต่างหาก อย่างน้อยบทความทางวิชาการนี้ ก็ก่อ
ประโยชน์ให้แก่การปรับปรุงศัพท์ไทยในคราวต่อไปไม่มาก
ก็น้อย ภาษาไทยเราจะได้วิวัฒน์ต่อไปอย่างกว้างขวาง
ปราณีต รอบคอบ และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

บทนำ

ภายหลังที่ได้พิมพ์หนังสือว่าด้วย ความเป็นอนิจจัง ของสังคัมแล้ว หลายท่านที่สนใจในสาระของเรื่องที่เกี่ยวกับสังคัมปรัชญาและที่เกี่ยวกับการบัญญัติศัพท์ทั่วไป ได้ขอให้ข้าพเจ้าชี้แจงเพิ่มเติมบางประการ

โดยเฉพาะเกี่ยวกับปัญหาการบัญญัติศัพท์ใหม่นั้น ข้าพเจ้าได้เขียนเป็นบทความ ชื่อเรื่องว่า “การถ่ายทอดศัพท์ต่างประเทศมาเป็นศัพท์ไทยสยาม” พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2510 ขณะที่ข้าพเจ้ายังอาศัยอยู่ในประเทศจีน ครั้นต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2513 ข้าพเจ้าได้อำลาจากประเทศจีนมาอาศัยอยู่ในประเทศฝรั่งเศสแล้ว ข้าพเจ้าได้รับเชิญจากสมาคมและจากกลุ่มนักเรียนไทยในยุโรปและในสหรัฐอเมริกาหลายกลุ่ม ให้ข้าพเจ้าเขียนบทความเพื่อลงพิมพ์ในหนังสือของสมาคมและกลุ่มต่างๆ นั้นบ้าง และได้รับเชิญให้ไปแสดงปาฐกถาบ้าง ซึ่งนอกจากปัญหาคำถามอื่นๆ ที่ข้าพเจ้าตอบ แล้วยังมีปัญหาเกี่ยวกับการบัญญัติศัพท์ใหม่ด้วย

เนื่องจากการเขียนบทความและการตอบปัญหาดังกล่าว
ต่อผู้สนใจต่างวาระและต่างสถานที่กัน จึงมีบางตอนที่ซ้ำ
กับที่เคยกล่าวไว้บ้างแล้ว

ต่อมาประธานกรรมการจัดงานสังสรรค์ชาวธรรมศาสตร์
ในสหราชอาณาจักรประจำปี พ.ศ. 2518 ได้ขอให้ข้าพเจ้า
เขียนบทความเพื่อลงพิมพ์ในหนังสือที่ระลึก ซึ่งชาวธรรม
ศาสตร์ได้จัดทำขึ้น ข้าพเจ้าจึงได้รวบรวมคำตอบที่ข้าพเจ้า
แสดงไว้ในที่ต่าง ๆ และโดยเฉพาะคำตอบในการสนทนา
ที่ประชุม สยามักคิสมาคม (สมาคมนักเรียนไทยใน
อังกฤษ) เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2518 ที่ซาน
นครเอดินเบอะเรอสกอตแลนด์ เกี่ยวกับบางศัพท์ของไทย
สยามนั้นเขียนเป็นบทความชื่อ “ความเป็นมาของศัพท์
ไทย” “ปฎิวัติ” “รัฐประหาร” “วิวัฒน์” “อภิวิวัฒน์”
ลงพิมพ์ในหนังสือที่ระลึกชาวธรรมศาสตร์ในสหราชอาณาจักร
ประจำปี พ.ศ. 2518 ต่อมา “สถาบันสยาม เพื่อ
วิทยาศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม” ได้ขออนุญาต
พิมพ์เป็นเล่มขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2519 ข้าพเจ้าจึงได้ส่งไปถวาย
กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ 1 เล่ม ท่านก็ได้กรุณา
ประทานลายพระหัตถ์มายังข้าพเจ้าดังต่อไปนี้

26 ธค 20
กรมส่งเสริม
การค้า
ระหว่างประเทศ 11
8 มีนาคม 2519

เรียน ท่านผู้ว่าราชการจังหวัด
เชียงใหม่
เพื่อขอทราบถึง
การดำเนินงานของ
กรมส่งเสริมการค้า
ระหว่างประเทศ
ในส่วนที่เกี่ยวกับ
การค้าระหว่างประเทศ
ในจังหวัดเชียงใหม่
ขอสงวนพระกรุณา

ด้วย ความเคารพ
มาด้วย
(นายสมชาย นามสกุล พงษ์ประเสริฐ)

การถ่ายทอดศัพท์
วิทยาศาสตร์สังคม
จากภาษาต่างประเทศ
มาเป็นศัพท์ไทยสยาม

บทที่ 1

หลักเบื้องต้น

แห่งการถ่ายทอดศัพท์ต่างประเทศ มาเป็นศัพท์ไทยสยาม

ข้อ 1

คำว่า “ศัพท์” ตามความหมายเดิมในภาษาสันสกฤต

แปลว่า เสียง, คำ, คำที่มีความหมายเฉพาะ ฯลฯ คนไทย

ได้รับเอาคำนี้มาใช้ตามความหมายเดิมในภาษาสันสกฤต

และได้ขยายความหมายที่ว่า “คำที่มีความหมายเฉพาะ”

นั้นว่า “คำยากที่ต้องแปล”

ในบทความนี้เราใช้คำว่า ศัพท์ เพื่อหมายถึงคำที่มีความหมายเฉพาะและคำยากที่ต้องแปล

ข้อ 2

คนเชื้อชาติไทยตั้งถิ่นฐานอยู่ในดินแดนหลายส่วนของเอเชียใต้และเอเชียอาคเนย์ ซึ่งแยกย้ายกันออกเป็นหลายสังคม ภาษาของคนเชื้อชาติไทยแห่งสังคมต่าง ๆ ย่อมพัฒนาแตกต่างกันตามสภาพท้องถิ่นที่กาลสมัยของแต่ละสังคม

ในบทความนี้เรากล่าวถึงศัพท์ในภาษาของคนเชื้อชาติไทย และคนที่มีสัญชาติไทยซึ่งอยู่ในดินแดนที่ปัจจุบันนี้เรียกว่าประเทศไทย ซึ่งในสมัยก่อนเรียกว่าประเทศสยาม ฉะนั้นเราจึงเรียกภาษาของคนไทยแห่งดินแดนนี้ว่า ภาษาไทยสยาม

(ความตอนใดที่เรากล่าวถึงคนไทยหรือภาษาไทยโดยมิได้มีคำวิเศษณ์ประกอบไว้ ก็ให้ถือว่าเราหมายถึงคนไทยสยามหรือภาษาไทยสยาม)

ข้อ 3

ผู้ฟังคำพูด และผู้อ่านคำเขียนย่อมต้องการคำที่เข้าใจง่าย ส่วนผู้พูดและผู้เขียนที่ต้องการให้ผู้ฟังคำพูดหรืออ่านคำเขียนของตนเข้าใจความหมายของตนได้โดยสะดวกก็ย่อมต้องการใช้คำที่เข้าใจง่าย โดยหลีกเลี่ยงการใช้ “ศัพท์” อันเป็นคำยากที่ต้องแปลเท่าที่จะเป็นไปได้ และมีให้เสียความที่ตนต้องการแสดงออกต่อผู้ฟังและผู้อ่าน

แต่ปัญหาที่ว่า คำง่ายที่ไม่ต้องแปล นั้นมีลักษณะอย่างไร และสังคมที่ได้พัฒนาแล้วในปัจจุบันนี้จะไม่ต้องใช้ศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะและคำยากที่ต้องแปลได้ หรือไม่ และบุคคลแห่งสังคมหนึ่งๆ จะใช้แต่เพียงคำที่พัฒนาขึ้นในสังคมของตนโดยไม่ถ่ายทอดศัพท์ที่คิดขึ้นในสังคมอื่น หรือศัพท์ต่างประเทศมาเป็นศัพท์แห่งสังคมของตนได้หรือไม่

(1) ปัญหาที่ว่าคำง่ายที่ไม่ต้องแปลมีลักษณะอย่างไร นั้นอาจตอบได้อย่างกว้างๆ ว่าเป็นคำที่มวลราษฎรเข้าใจกันอยู่โดยทั่วไป

แต่เราควรพิจารณาหาหลักเพื่อวินิจฉัยว่าอะไรที่ทำให้
มวลราษฎรเข้าใจความหมายของคำใด ๆ อยู่ทั่วไป เหตุที่
จะอาศัยเป็นหลักในเรื่องนี้มีอยู่สองประการ คือ

ประการที่ 1 จะต้องอาศัยหลักปรัชญาในส่วนที่
เกี่ยวกับปัญหาที่ว่าบุคคลสามารถเข้าใจสภาวะ และสิ่งทั้ง
หลายจากง่ายมาสู่ยากโดยผ่านมาจากวิถีทางใด

ในเรื่องนี้เราต้องนำเอาหลักแห่งทฤษฎีที่ว่าด้วยการ
สัมผัสมาวินิจฉัยว่า ถ้าคำใดแสดงออกถึงสิ่งหรือเรื่องที่มนุษย์
แห่งสังคมหนึ่ง ๆ สามารถสัมผัสได้อย่างง่าย ๆ โดยอวัยวะ
สัมผัสภายนอก 5 ชนิด คือ หู ตา จมูก ลิ้น กาย ก็
เป็นคำที่มนุษย์แห่งสังคมนั้น ๆ เข้าใจกันได้ง่ายโดยไม่ต้อง
แปลหรือขยายความ

ประการที่ 2 ความเคยชินที่เป็นมาช้านานประกอบ
ด้วยการแพร่หลายไปถึงมวลราษฎร คือเมื่อมนุษย์ชินต่อ
เสียงคำพูดใดว่าหมายถึงอะไร และต่อมาเมื่อได้มีอักษรวิธี
เขียนตามคำพูดที่เคยชินนั้นแล้วก็สามารถเข้าใจความหมาย

นั้นได้อย่างง่าย ความเคยชินนี้ต้องการเวลาช้านานที่ผ่าน
มา และต้องแพร่หลายไปถึงมวลราษฎร มิฉะนั้น ก็เป็นแต่
เพียงความเคยชินของบุคคลจำนวนน้อยที่เข้าใจระหว่างกัน
เองเท่านั้น

คำมากหลายซึ่งในขณะแรกที่มีผู้นำมาใช้อาจเป็นคำ
ยากที่ต้องแปลแต่เมื่อได้ผ่านเวลามาช้านาน ความเคยชินก็
ทำให้คำยากที่ต้องแปลกลายเป็นคำง่ายที่มวลราษฎรเข้าใจ
กันทั่วไป เช่นคำว่า “มนุษย์” ซึ่งเมื่อก่อน 1000 ปี มาแล้ว
เป็นศัพท์ต่างประเทศสำหรับคนเชื้อชาติไทยเดิม เพราะคำ
นี้มาจากภาษาสันสกฤตและบาลี ฉะนั้นเมื่อมีผู้เริ่มนำเอาคำ
นี้มาใช้ใหม่ ๆ คำนี้ก็ยากที่ต้องแปล แต่เมื่อคนไทย
สยามได้ใช้คำนี้ จนเคยชินมาหลายศตวรรษแล้ว คำนี้ก็
กลายเป็นคำง่ายที่ไม่ต้องแปล และมวลราษฎรใช้กันอย่าง
แพร่หลาย ดังนั้นเมื่อผู้ใดได้ฟังหรือได้อ่านคำว่า “มนุษย์”
ก็เข้าใจว่าหมายถึง คน

(2) สังคมที่ได้พัฒนาแล้วในปัจจุบันนี้ย่อมมีค่า 2 ประเภท คือ มีค่าง่ายที่ไม่ต้องแปลประเภทหนึ่ง และมีค่าที่ตีความหมายเฉพาะหรือค่ายากที่ต้องแปลอีกประเภทหนึ่ง

สังคมซึ่งมีแต่ค่าง่ายที่ไม่ต้องแปลนั้น เป็นสังคมของมนุษย์ดึกดำบรรพ์หรือเหลือตกค้างอยู่ตามสภาพดึกดำบรรพ์ ซึ่งมีแม่เป็นหัวหน้าตามระบบเริ่มแรกแห่งระบบปฐมสหการ ซึ่งต้องการคำพูดเพียงไม่กี่คำที่เลียนเสียงธรรมชาติที่สัมผัสได้โดยอวัยวะสัมผัสภายนอกอย่างง่าย ๆ เช่นเลียนเสียงแห่งความเคลื่อนไหวของน้ำ ของลม หรือของสัตว์ หรือเสียงที่มนุษย์ในสมัยนั้นสามารถเปล่งออกมาได้และคนในสังคมถือว่ามีความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง

ต่อมาเมื่อสังคมครอบครัวแห่งยุคปฐมกาลที่มีแม่เป็นหัวหน้าได้พัฒนาไปเป็นสังคมที่มีผู้ชาย ซึ่งมนุษย์ในสังคมถือเป็นพ่อนั้นเป็นหัวหน้า แล้วต่อมามนุษย์ได้รู้จักธรรมชาติ

ดีขึ้น และสามารถทำเครื่องมือที่จะเอาสิ่ง ซึ่งมีอยู่ตาม
ธรรมชาติมาเป็นประโยชน์แก่มนุษย์ได้มากขึ้น และดีขึ้น
แม้มนุษย์จะอยู่ในระบบปฐมสหการ แต่ก็จำต้องมีถ้อยคำที่
ใช้เป็นสื่อในการสัมพันธ์ระหว่างกันมากยิ่งขึ้น

ครั้นต่อมามนุษย์สังคมได้พัฒนาจากระบบปฐมสหการ
เข้าสู่ระบบทาส ระบบศักดินา ระบบทุน (ธนาภาพ)
และหลายสังคมได้เข้าสู่ระบบสังคมนิยม (สังคมนิยม)
ก็เพราะมนุษย์ได้รู้จักธรรมชาติอย่างประณีตสลับซับซ้อนยิ่ง
ขึ้น สามารถทำและใช้เครื่องมือการผลิตที่ประณีตและ
สลับซับซ้อนยิ่งขึ้น มีความสัมพันธ์ระหว่างกันในทาง
เศรษฐกิจ ทางการเมือง ทางวัฒนธรรม ประณีตและสลับ
ซับซ้อนและกว้างขวางยิ่งขึ้น บังเกิดความคิดและทฤษฎี
ที่เกี่ยวกับศิลปะวิทยาที่ประณีตทั้งที่เป็นรูปธรรม และนาม
ธรรมยิ่งกว่ายุคปฐมกาล ฉะนั้นสังคมที่พัฒนาแล้วใน
ปัจจุบันนี้จึงจำเป็นต้องมี ศัพท์ หรือ ถ้อยคำที่มีความ
หมายเฉพาะ และเป็นคำยากที่ต้องแปล เพราะไม่อาจ

อาศัยแต่เพียงถ้อยคำที่สัมผัสได้โดยอวัยวะสัมผัสอย่างง่าย ๆ เหมือนเมื่อครั้งระบบปฐมสหการ แต่ยุควิทยาศาสตร์ปัจจุบันซึ่งเป็นยุคปรมาณูนั้นต้องมีถ้อยคำที่มีความหมายเฉพาะเพื่อแสดงถึงสิ่งที่นักวิทยาศาสตร์ได้ค้นพบขึ้นใหม่หรือลัทธิมาร์กซ์เลนินซึ่งเป็นทฤษฎีวิทยาศาสตร์ทางสังคมที่ก้าวหน้าก็มีถ้อยคำอันเป็นศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะอันเป็นคำยากที่ต้องแปล

ฉะนั้น บุคคลแห่งสังคมใด ๆ จะอาศัยแต่ถ้อยคำที่มีอยู่แล้วของสังคมนั้น ๆ ก็เท่ากับจำกัดภาษาของสังคมนั้นให้คงที่อยู่โดยไม่พัฒนาให้เป็นไปตามการพัฒนาของศิลปวิทยาต่าง ๆ และวิทยาศาสตร์ทางสังคมที่ก้าวหน้า

พึงสังเกตว่าบรรพบุรุษของคนไทยสยามได้ถือคติที่ให้ภาษาพัฒนายิ่งขึ้น ฉะนั้นคนไทยสยามจึงได้มีถ้อยคำสำหรับใช้มากมายตามสภาพของสังคมที่พัฒนาขึ้น มิฉะนั้นคนไทยสยามก็จะมีคำพูดเพียงไม่กี่คำตามระบบปฐมสหการเท่านั้น

(3) สังคมหนึ่ง ๆ จะใช้แต่เพียงคำเท่าที่พัฒนาขึ้นในสังคมนั้นได้ก็แต่เฉพาะสังคมครอบครัวยุคแรก ซึ่งมีแม่เป็นหัวหน้าตามระบบเริ่มแรกแห่งระบบปฐมสหการ ซึ่งต้องการคำพูดเพียงไม่กี่คำ

แต่เมื่อสังคมครอบครัวยุคปฐมกาลนั้น ได้มีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็นครอบครัวใหญ่แล้วการจัดกระจายแยกย้ายกันออกห่างไกลจากถิ่นเดิมยิ่งขึ้น และต่อมาระบบสังคมที่มีแม่เป็นหัวหน้าได้พัฒนาไปเป็นระบบที่มีผู้ชายซึ่งมนุษย์ในสังคมถือเป็นพ่อนั้นเป็นหัวหน้าแล้ว แต่ละสังคมก็แยกย้ายกระจายไปนั้นก็ย่อมมี คำใหม่ ที่ใช้เพื่อการสัมพันธ์กันมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม สังคมที่แยกย้ายกระจายไปนั้น ก็ยังมีการสัมพันธ์ระหว่างสังคมต่าง ๆ ที่อยู่ในบริเวณที่ไปมาหาสู่กันได้สะดวก ผลจึงเป็นได้ว่าสังคมหนึ่งรับเอาคำที่อีกสังคมหนึ่งคิดขึ้นเพิ่มเข้าในภาษาของตน

ครั้นเมื่อระบบสังคมได้พัฒนาไปเป็นระบบทาส, ระบบศักดินา, ระบบทุน (ธนาทุน), ระบบสังคมนิยม (สังคมนิยม) และการสัมพันธ์ระหว่างสังคมต่าง ๆ ที่กระจายไปทั่วโลกได้เป็นไปโดยสะดวกยิ่งขึ้นเช่นในปัจจุบันนี้ การแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ข่าวสารวัตถุ, ศิลปะ, วิทยา, วัฒนธรรม ซึ่งรวมทั้งความคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ราวระหว่างกันก็มีมากยิ่งขึ้น แต่ละสังคมจึงจำเป็นต้องมี คำใหม่ เพิ่มขึ้นเพื่อแสดงถึงสิ่งใหม่ที่ได้รับมาจากสังคมอื่นโดยการแลกเปลี่ยนและการเผยแพร่

การมี คำใหม่ เพิ่มขึ้นนี้อาจเป็นโดยวิธีที่สังคมหนึ่งรับเอาคำที่อีกสังคมหนึ่งคิดขึ้นโดยออกสำเนียง และเขียนตามอักขรวิธีแห่งภาษาของตนให้ออกสำเนียงเหมือน หรือใกล้เคียงกับสำเนียงเดิมของคำต่างสังคมที่รับมา ซึ่งเรียกว่า วิธีทับศัพท์, หรืออาจใช้วิธีที่สังคมหนึ่งอาศัยถ้อยคำแห่งภาษาของตนประกอบขึ้นเป็นศัพท์ หรือวลีใหม่เพื่อให้

ได้ความหมายของคำต่างสังคมที่แสดงถึงสิ่งใหม่นั้น, หรือ
อาจใช้ วิธีแปลงศัพท

ถ้าเราพิจารณาพจนานุกรมของภาษาต่างๆ ในปัจจุบัน
ที่พัฒนาแล้ว จะพบว่าภาษาหนึ่ง ๆ ได้รับเอาคำของอีก
ภาษาหนึ่งเพิ่มเข้ามาในภาษาของตน, หรือคิดคำใหม่ใน
ภาษาของตนขึ้นเพื่อถ่ายทอดความหมายแห่งคำของอีกภาษา
หนึ่ง

ภาษาจีนปัจจุบันซึ่งมีคนพูดประมาณ 900 ล้านคน
นั้นก็มีลักษณะตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ดังปรากฏจากสุนทร
พจน์ของประธานเหมาเจ๋อตงที่ได้กล่าว ณ เมืองเยนอาน
เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1942 ซึ่งมีใจความตอนหนึ่ง
ว่า โดยที่คำในภาษาจีนมีไม่พอจึงได้รับเอาคำต่างประเทศ
เข้ามาเป็นถ้อยคำที่ใช้พูดอยู่เป็นประจำหลายคำ ท่านได้ยก
ตัวอย่าง คำว่า “ก้านบู” ก็มาจากคำต่างประเทศ ท่านได้
ชี้แจงต่อพนักงานของท่านว่าจะต้องรับเอาสิ่งใหม่ๆ หลาย
อย่างจากต่างประเทศไม่เฉพาะแต่ความคิดที่ก้าวหน้าเท่านั้น

หากรวมทั้งศัพท์ใหม่ ๆ อีกด้วย แต่กำชับว่าจะต้องไม่รับ
 เอาศัพท์ต่างประเทศมาทั้งดุ้น หรือเอามาใช้อย่างไม่พินิจ
 พิจารณา หากต้องรับเอาภาษาต่างประเทศที่ดั่งามและเหมาะสม
 แก่ความต้องการของจีน ท่านได้กำชับพนักงานของท่านให้
 เรียนภาษาของราษฎรจีน, ภาษาต่างประเทศ, และภาษา
 โบราณของจีน

ภาษาอังกฤษ ซึ่งมีคนพูดมากในหลายส่วนของโลก
 และเป็นภาษาที่ได้นำสิ่งใหม่จากยุโรปหลายประการมาแลกเปลี่ยน
 และเผยแพร่แก่ชาวเอเชียนั้นก็ปรากฏว่าคำอังกฤษ
 มากหลายมาจากคำของภาษาอื่น เช่น คำกรีก, ลาติน
 ฝรั่งเศส ฯลฯ

ข้อ 4

ภาษาไทยสยามปัจจุบันเป็นผลแห่งการพัฒนาของ
 ภาษาแห่งคนเชื้อชาติไทยเดิม และคำต่างประเทศที่คนไทย
 สยามได้รับเอาไว้ตั้งแต่หลายศตวรรษเป็นต้นมาแล้วจนถึง

ปัจจุบัน คือคำบาลี, สันสกฤต คำของชาวเอเชีย, และ
คำต่างประเทศอื่น ๆ

โดยเฉพาะภาษาบาลี และสันสกฤตนั้นเมื่อได้ซึมเข้าไป
ในภาษาไทยสยามเป็นเวลาหลายศตวรรษแล้วก็ได้พัฒนา
เป็น แม่ของภาษาไทยสยามปัจจุบัน อีกส่วนหนึ่งด้วย

มีบางคนแสดงความเห็นว่าควรหลีกเลี่ยงใช้คำไทย
สยามที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต เพราะผู้^{นี้}นั้นถือว่าภาษา
บาลีสันสกฤตเป็นภาษาแขก

แต่อันที่จริงภาษาบาลีสันสกฤตมิใช่เป็นภาษาที่แขก
อินเดียปัจจุบันใช้พูดกัน หากแต่เป็นภาษาโบราณซึ่งเป็น
ภาษาที่ถ่ายทอดศิลปะ วิทยา พุทธศาสนาวัฒนธรรม ฯลฯ
ของอินเดียโบราณมาสู่สังคมไทยสยาม ซึ่งแทรกอยู่ในความ
เป็นอยู่ของคนไทยสยามเป็นเวลาหลายศตวรรษมาแล้ว จึง
หมดสภาพที่เป็นภาษาแขก หรือภาษาต่างประเทศในสังคม
ไทยสยามแล้ว

ถ้าเราสังเกตคำที่คนไทยสยามสมัย^๕ใช้พูด หรือขีดเขียนหรือพิมพ์เป็นสมุดเอกสาร หนังสือพิมพ์ก็จะเห็นว่าคำจำนวนมากเป็นคำบาลีสันสกฤตหรือแผลงมาจากคำเหล่านั้น แม้คำมากมายที่ดูกันเพียงผิวเผินอาจเห็นว่าเป็นคำไทยเดิมที่มี “ร” และ “ล” กล้า อาทิ “ครอง”, “พลิก” แต่อันที่จริงไม่ใช่เป็นคำของคนเชื้อชาติไทยเดิมอย่างบริสุทธิ์เพราะคำของคนเชื้อชาติไทยเดิมไม่มีกล้าเช่นนั้น คือออกเสียงเป็น “คอง”, “ฟัก” ภายหลังคนไทยสยามได้แผลงคำของคนเชื้อชาติไทยเดิมหลายคำให้มีกล้าตามเสียงสันสกฤต คำว่า “ภาษา” ที่เรากล่าวถึงบ่อย ๆ ก็เป็นคำสันสกฤต คำว่า “ไทย” ซึ่งมี “ย” ต่อท้ายคำว่า “ไท” ก็เขียนเพื่อให้เข้ารูปบาลี ฉะนั้นจึงไม่สมควรที่จะถือว่าคนไทยสยามปัจจุบันพูดหรือขีดเขียนหรือตีพิมพ์ด้วยถ้อยคำที่เป็นภาษาแขก มิฉะนั้นผู้แสดงความเห็นที่อ้างถึงข้างต้น ก็เป็นผู้พูดหรือขีดเขียนหรือตีพิมพ์เป็นภาษาแขกด้วย

ถ้าสังเกตชื่อของคนไทยสยามสมัย^๕แล้ว จะเห็นว่า

ประกอบขึ้นด้วยคำบาลีสันสกฤต หรือแผลงมาจากคำนั้น
 ส่วนใดส่วนหนึ่งเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะบุคคลซึ่งมี
 หน้าที่เกี่ยวข้องกับมวลราชฐร เช่นข้าราชการต่าง ๆ สมาชิก
 สภาผู้แทนราษฎรและสภาจังหวัดกับสภาเทศบาลจำนวนมาก
 มีชื่อตัวหรือชื่อสกุลหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของชื่อนั้นเป็นคำ
 บาลีสันสกฤตหรือแผลงมาจากคำนั้น จะหาผู้ที่มีชื่อตัวหรือ
 สกุลที่เป็นคำของชนเชื้อชาติไทยเดิมอย่างล้วน ๆ ได้ไม่มาก
 นัก แต่เราก็ไม่ควรที่จะกล่าวว่าบุคคลเหล่านั้นมีชื่อเป็น
 แขนหรือกลายเป็นแขนไปแล้ว

ภาษาของชาติหนึ่ง ๆ ในปัจจุบันนี้มีลักษณะผสม
 ทำนองเดียวกับชาติหนึ่ง ๆ ในปัจจุบัน ดังที่สตาลินซึ่งเป็น
 นักสากลนิยม ได้กล่าวถึงชาติไว้ว่า “ชาติในปัจจุบันนี้
 ต่างกับกลุ่มเผ่าพันธุ์ คือชาติประกอบด้วยหลายเผ่า
 พันธุ์และหลายเชื้อชาติที่พัฒนามาเป็นเวลานาน”
 ดังนั้น บุคคลอาจจะพบเผ่าพันธุ์บริสุทธิ์โดยไม่ผสมก็ได้
 เฉพาะในสังคมที่ยังเป็นกลุ่มเผ่าพันธุ์แอบแฝงอยู่ตามป่าเขา
 โดยไม่ติดต่อกับเผ่าพันธุ์อื่น ๆ

นั้นใดก็ดี การที่จะใช้แต่ถ้อยคำของคนเชื้อชาติไทยเดิม โดยไม่ถ่ายทอดคำต่างประเทศเพิ่มเติมเข้ามาด้วยนั้น ย่อมเป็นไปไม่ได้ ในสมัยปัจจุบันที่สังคมไทยสยามต้องมีความสัมพันธ์กับสังคมต่าง ๆ ทั่วโลกอย่างกว้างขวาง และต้องรับเอาสิ่งใหม่, สภาพใหม่, ความรู้ความคิดใหม่ที่คนในสังคมอื่นได้คิดขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยสยามด้วย ในการนี้ก็ต้องถ่ายทอดคำต่างประเทศที่แสดงถึงสิ่งและเรื่องต่างๆ อันเป็นประโยชน์แก่สังคมไทยสยามเหล่านั้น มาทำความเข้าใจให้แก่คนในสังคมไทยสยาม

ข้อ 5

การถ่ายทอดศัพท์ต่างประเทศมาเป็นศัพท์ไทยสยามที่เคยทำกันมานั้นมี 3 วิธี คือ วิธีทับศัพท์ วิธีแผลงศัพท์ วิธีตั้งศัพท์ใหม่และวลีใหม่

(1) วิธีทับศัพท์ คือการออกสำเนียงคำต่างประเทศนั้น ๆ และเขียนตามอักษรวิธีไทยสยามเพื่อให้อ่านออกเสียงตามคำต่างประเทศนั้น

ในสมัยโบราณเมื่อครั้งคนไทยสยามยังไม่มีอักษรวิธี
 สำหรับใช้เขียนการออกสำเนียงทับศัพท์ต่างประเทศ โดย
 เฉพาะคำบาลีสันสกฤตนั้นเขียนไปได้มาก แต่ภายหลังที่
 สังคมไทยสยามได้มีอักษรวิธี สำหรับใช้พูดและขีดเขียน
 พัฒนียงขึ้น ความเพี้ยนก็ลดน้อยลงตามลำดับ ในปัจจุบัน
 น้อักษรวิธีของไทยสยามมีความสมบูรณ์ยิ่งกว่าภาษาใด ๆ คือ
 สามารถเขียนทับศัพท์ได้ตรงหรือใกล้เคียงที่สุดกับสำเนียง
 คำต่างประเทศ

ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมาจนถึงบัดนี้ปลาย
 แห่งคริสต์ศตวรรษที่ 19 คนไทยสยามได้ใช้วิธีทับศัพท์คำ
 ของภาษาในยุโรปที่ได้แพร่ ศิลปะ, วิทยา, วัฒนธรรม และ
 ความสัมพันธ์ใหม่กับสิ่งใหม่สู่สังคมไทยสยาม แต่ต่อมาเห็น
 กันว่าถ้าใช้วิธีทับศัพท์เช่นนั้นมากยิ่งขึ้นแล้ว ภาษาไทยสยาม
 จะกลายเป็นภาษายุโรปมากไป และเห็นว่าภาษาไทยที่พัฒนา
 มาแล้วหลายศตวรรษมีความสมบูรณ์ในทางหลักภาษา ซึ่ง
 เป็นพื้นฐานพอที่จะปรุ่แต่งเป็นศัพท์ หรือวลีไทยขึ้นใหม่

สามารถแสดงถึงความหมายของคำแห่งภาษายุโรปที่แพร่เข้ามาใหม่นั้น ให้คนไทยสยามเข้าใจได้ตามภาษาของตน ฉะนั้นองค์การของรัฐบาลไทยสยาม จึงได้นำบัญญัติศัพท์หรือวลีไทยขึ้นใหม่เพื่อใช้แทนการทับศัพท์ยุโรป เช่น “GOVERNMENT” บัญญัติเป็นศัพท์ไทยว่า “รัฐบาล” ครั้นแล้ววิธีถ่ายถอดศัพท์ต่างประเทศมาเป็นศัพท์หรือวลีไทยขึ้นใหม่ก็ได้กระทำกันแพร่หลายยิ่งขึ้น

แต่วิธีทับศัพท์ก็ยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะในกรณีที่เพ่งรับเอาสิ่งใหม่หรือเรื่องใหม่จากยุโรป และยังไม่ มีศัพท์หรือวลีไทยที่คิดกันขึ้นใหม่ที่จะถ่ายถอดคำยุโรปนั้น ได้อย่างเหมาะสม หรือแม้จะมีศัพท์หรือวลีไทยใหม่ขึ้นแล้ว แต่ยังไม่ชินต่อการใช้ศัพท์หรือวลีนั้น

ในบางกรณีที่คำต่างประเทศเป็นชื่อเฉพาะของบางสิ่งหรือบางเรื่อง และในบางกรณีที่ผู้ถ่ายถอดคำยุโรปพอใจ ใช้วิธีทับศัพท์ของสิ่งหรือเรื่องใดก็ยังคงใช้วิธีทับศัพท์นั้นอยู่ เช่น คำอังกฤษ “COMMUNIST” นั้นวงการรัฐยัง

คงใช้ทับศัพท์เป็นภาษาไทยว่า “คอมมิวนิสต์” และพรรคการเมืองหนึ่งก็ใช้ชื่อของพรรคโดยวิธีทับศัพท์ต่างประเทศว่า “พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย”

แต่ในหลายกรณีที่ไม่อาจประกอบศัพท์หรือวลีไทยสยามให้เหมาะสมเพื่อถ่ายทอดคำต่างประเทศ เช่น ศัพท์วิทยาศาสตร์ใหม่ ๆ หลายศัพท์นั้นก็จำเป็นต้องใช้วิธีทับศัพท์ถ้าศัพท์ต่างประเทศใดมีศัพท์หรือวลีไทยสยามถูกต้องเหมาะสมอยู่แล้วก็ไม่ควรใช้วิธีทับศัพท์

(2) วิธีแปลลงศัพท์ต่างประเทศ มีอยู่สองแบบ คือ

ก) แปลลงเสียงของคำต่างประเทศ ให้ออกเสียงที่สะดวกแก่การออกเสียงของคนไทย การแปลลงศัพท์ชนิดนี้ได้กระทำมาในสมัยโบราณหลายศตวรรษก่อนโน้น คือเมื่อครั้งคนไทยสยามเพิ่งรับเอาคำบาลีสันสกฤตใหม่ ๆ เนื่องจากคำบาลีสันสกฤตบางคำคนไทยออกสำเนียงยากหรือยาวเกินไป คนไทยสยามจึงได้แปลลงสำเนียงเสียใหม่เพื่อให้ออก

สำเนียงง่าย ๆ เช่น “วรรณ” แผลงให้ออกเสียงว่า “วัน” แล้วต่อมาก็แผลงเขียนเป็น “วรรณ” คำว่า “บุญญ” แผลงสำเนียงเป็น “บุณ” ต่อมาแผลงเขียนเป็น “บุญ” เป็นต้น

วิธีแผลงสำเนียงเช่นนี้ ได้เลิกใช้กันมาช้านานแล้ว โดยเฉพาะในสมัยปัจจุบันที่ภาษาไทยสยามได้พัฒนามีหลักภาษาและอักษรวิธีสมบูรณ์ที่สามารถถอดออกสำเนียง และเขียนทับศัพท์ต่างประเทศได้อย่างถูกต้องหรือใกล้เคียงที่สุด ถ้าผู้ใดในปัจจุบันแผลงสำเนียงต่างประเทศเช่นนั้นก็เท่ากับเป็นผู้ใช้อักษรวิบัติ และเป็นการกระทำซึ่งเรียกว่า “อักษรวิบัติ”

เมื่อประมาณ 40 ปีเศษมาแล้วได้มีครูวิทยาศาสตร์ผู้หนึ่งแห่งโรงเรียนหนึ่ง ได้พยายามที่จะแผลงศัพท์ต่างประเทศให้ออกสำเนียงบาลีสันสกฤต เช่นแผลงคำอังกฤษ “TEMPERATURE” ว่า “เทมปะระทะระ” แต่การแผลงเช่นนั้นถูกคัดค้านว่าผิดอักษรวิธี หรือเป็นอักษรวิบัติ จึงต้องเลิกใช้คำแผลงเช่นนั้น

ข) แผลงโดยเอาคำต่างประเทศคำหนึ่งมาแยกออกเป็นหลายคำเพื่อใช้ในความหมายต่างกัน วิธีนี้ได้กระทำกันในสมัยโบราณก่อนโน้น ขณะที่ภาษาไทยสยามยังไม่มี ความสมบูรณ์เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ฉะนั้นเมื่อต้องการหา คำต่าง ๆ เพื่อแยกความหมายให้ประณีตขึ้นจึงได้อาศัยวิธีดังกล่าวนี้ เช่นเอาคำบาลี “วิธี” ซึ่งแปลว่าแบบอย่าง, ทาง, หลักเกณฑ์, แนวทาง ฯลฯ มาแผลงแยกออกเป็น “วิธี” เพื่อให้หมายถึงทำนองหรือหนทางที่จะทำ และ “พิธี” ซึ่งหมายถึงงานที่จะทำขึ้นตามลัทธิ หรือตามแบบหรือตามธรรมเนียม เอาคำ “วิเศษ” ซึ่งแปลว่ายอดเยี่ยมมาแผลงแยกออกเป็นคำว่า “พิเศษ” อีกคำหนึ่ง ซึ่งแปลว่าแปลกจากสามัญหรือจำเพาะ เอาคำว่า “จักรวรรดิ” ซึ่งหมายถึง อาณาเขตกว้างขวางมาแผลงแยกออกเป็น “จักรพรรดิ” อีกคำหนึ่งซึ่งหมายถึงกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ ซึ่งครองอาณาเขตกว้างขวาง ฉะนั้นคำว่า “จักรวรรดิ” กับคำว่า “จักรพรรดิ” ในภาษาไทยสยามปัจจุบันจึงมีความหมายต่างกัน

(๓) วิธีตั้งศัพท์ใหม่และวลีใหม่ คือวิธีที่อาศัยคำและหลักภาษากับอักษรของไทยสยาม ประกอบเป็นศัพท์ไทยหรือวลีไทยสยามขึ้นใหม่เพื่อถ่ายทอดความหมายของคำต่างประเทศ

วิธีนี้ผู้คิดศัพท์หรือวลีไทยสยามขึ้นใหม่ จำต้องมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ เพราะถ้าศัพท์หรือวลีที่คิดขึ้นใหม่นั้นผิดพลาดจากความหมายของคำต่างประเทศแล้วก็จะทำให้ผู้ใช้หรือผู้ตามใช้ตลอดจนผู้ฟังผู้อ่านศัพท์หรือวลีนั้น ๆ เข้าใจไขว้เขวไปต่าง ๆ กันได้ และถ้ายังเป็นคำที่มีความหมายเฉพาะในสาขาวิชาใดหรือลัทธิเศรษฐกิจ, การเมือง, การสังคมใดแล้วก็จะทำให้เกิดความเสียหายได้

นักสันติภาพชาวอินเดียนคนหนึ่งได้เคยเตือนคนไทยคนหนึ่งถึงหลักแห่งการแปลหนังสือต่างประเทศว่าต้องระมัดระวังที่จะต้องให้การแปลนั้นถูกต้องตรงตามความหมายของตำราต่างประเทศ และโดยเฉพาะตำราเศรษฐกิจการเมืองการสังคมนั้น ถ้าแปลผิดไป

แม้แต่คำเดียวก็สามารถก่อให้เกิดเข้าใจผิดทฤษฎีทั้งระบบได้

โดยคำนึงถึงความรับผิดชอบที่มีต่อมวลราษฎร ผู้คิดศัพท์ หรือวลีไทยขึ้นใหม่เพื่อถ่ายทอดศัพท์ต่างประเทศ ควรอาศัยหลักดังต่อไปนี้

ก) จะต้องศึกษาความหมายของศัพท์ต่างประเทศที่ต้องการถ่ายทอดมาเป็นศัพท์หรือวลีไทยนั้น ๆ ว่ามีความหมายอย่างไรบ้าง ไม่ควรดูแต่เพียงผิวเผินจากรูปศัพท์ภายนอกเท่านั้น เพราะคำต่างประเทศโดยเฉพาะคำแห่งภาษาในยุโรป เช่นคำอังกฤษนั้นบางคำมีความหมายหลายอย่างที่ใช้ในกรณีต่าง ๆ กัน และตามกาลต่าง ๆ กัน เช่นคำว่า "IMPERIALISM" ซึ่งมีความหมายหลายอย่าง เช่นหมายถึงระบบที่มีกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ครองอาณาเขตกว้างขวาง, นโยบายหรือการปฏิบัติหรือระบบหรือรัฐบาลหรืออำนาจ หรือระบบที่สังคมหนึ่งแผ่อำนาจเขตครอบครองเหนืออีกสังคมหนึ่งหรือหลายสังคม, ระบบทุน (ธนาทุนภาพ) ผู้กดขี่มีอำนาจ

มหาศาล ซึ่งพัฒนาถึงขีดสูงสุดเมื่อพ้นจากนั้นแล้วก็สลาย
 าวลา คำว่า “REVOLUTION” ในภาษาอังกฤษก็มีความ
 หมายหลายอย่าง เช่น การเปลี่ยนหลักมูลของสภาวะต่าง ๆ,
 การหมุนไปข้างหน้า, การหมุนรอบแกน, การโค่นล้ม
 รัฐบาลหรือผู้ครองอำนาจรัฐ, การโค่นล้มระบบการปกครอง
 หนึ่งมาเป็นอีกระบบหนึ่ง, การเปลี่ยนแปลงระบบสังคมก้าว
 ใดก้าวหนึ่งไปข้างหน้าตามแนวทางแห่งการปฏิสรภาพ ฯลฯ

ตัวอย่างที่อ้างถึงข้างบนนั้นแสดงให้เห็นได้ว่าภาษายุโรป
 ามีลักษณะต่างกับภาษาไทยสยาม คือ ศัพท์ยุโรปบางคำ
 ีความหมายหลายอย่างซึ่งเราไม่อาจตั้งศัพท์ หรือวลี
 ไทยสยามเพียงคำเดียวเพื่อให้ความหมายครบถ้วน
 ตามคำยุโรปนั้น ฉะนั้นสำหรับคำยุโรปบางคำจำต้อง
 ีหลายศัพท์หลายวลีไทยสยามเพื่อถ่ายทอด

ข) เมื่อได้ศึกษารู้ความหมายต่าง ๆ ของคำต่าง
 ประเทศคำหนึ่งคำใดที่ต้องการถ่ายทอดมาเป็นคำไทยสยาม
 เพื่อให้คนไทยสยามเข้าใจแล้ว ผู้คิดศัพท์หรือวลีไทยสยาม

ก็ต้องพิจารณาหาคำที่มวลราชฎรไทยสยามเข้าใจกันอยู่โดย
 ทั่วไปมาประกอบขึ้นเป็นวลี หรือศัพท์ที่แสดงความหมายได้
 ตรง หรือใกล้เคียงที่สุดกับความหมายของศัพท์ต่างประเทศ
 ตามกรณีต่าง ๆ ถ้าหากหาคำที่มวลราชฎรไทยสยามใช้กันอยู่
 ทั่วไปได้ไม่สมบูรณ์ หรือเหมาะสมก็จำเป็นต้องอาศัยคำบาลี
 สันสกฤตที่ถือว่าเป็นแม่ของภาษาไทยสยามปัจจุบันส่วนหนึ่ง
 นั้นมาประกอบเป็นศัพท์ขึ้นใหม่ แต่ข้อสำคัญนั้นศัพท์ที่
 ประกอบขึ้นใหม่จะต้องมีความหมายตรง หรือใกล้เคียงที่สุด
 กับความหมายของคำต่างประเทศที่ต้องการถ่ายทอด เช่นคำ
 อังกฤษ "IMPERIALISM" นั้นถ้าผู้ตั้งศัพท์ไทยสยามต้อง
 การให้หมายถึงระบบที่มีกษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ซึ่งครองอาณาเขต
 กว้างขวางแล้วก็ควรจะต้องเป็นศัพท์ว่า "จักรพรรดินิยม"
 เพราะมวลราชฎรไทยทั่วไปเข้าใจว่าคำว่า "จักรพรรดิ"
 หมายถึงกษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ซึ่งครองอาณาเขตกว้างขวาง เช่น
 จักรพรรดิญี่ปุ่น แต่ถ้าจะให้หมายถึงการที่สังคมหนึ่งแผ่
 อำนาจเขตครอบครองเหนืออีกสังคมหนึ่ง หรือหลายสังคม

แล้วก็อาจตั้งเป็นศัพท์ว่า “จักรวรรดินิยม” เพราะมวล
 ราษฎรไทยเข้าใจคำว่า “จักรวรรดิ” หมายถึงอาณาเขต
 อันกว้างใหญ่ แต่ถ้าจะหมายถึงระบบทุนที่พัฒนาถึงขีดสูง
 สุดมีอำนาจมหาศาลแล้วก็อาจจะตั้งเป็นศัพท์ว่า “ปรม-
 ธนานุภาพ” เพราะมวลราษฎรไทยสยามส่วนมากที่เป็น
 พุทธศาสนิกย่อมได้ยินคำว่า “ปรม” อยู่บ่อย ๆ ซึ่งหมาย
 ถึงยิ่งใหญ่มาก ได้ยินคำว่า “ธน” ซึ่งหมายถึงทรัพย์สิน ได้
 ยินคำว่า “อานุภาพ” ซึ่งหมายถึงอำนาจที่มีฤทธิ์เดช เช่น
 การให้พรกันระหว่างคนไทยสยามส่วนมากก็ได้อ้างอานุภาพ
 ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์

มวลราษฎรไทยสยามพอเข้าใจได้ว่า คำว่า “ปรม-
 ธนานุภาพ” นั้นหมายถึงทุนหรือกองทรัพย์สินที่ยิ่งใหญ่
 หรือจะตั้งเป็นวลีว่า “ทุนมหาอำนาจ” ก็อาจทำให้มวล
 ราษฎรเข้าใจได้ เพราะเคยได้ยินคำที่เรียกประเทศใหญ่มี
 อำนาจมากกว่า “ประเทศมหาอำนาจ” มาช้านานแล้ว แต่
 การที่จะตั้งศัพท์ “จักรพรรดินิยม” ซึ่งมวลราษฎร

ไทยสยามเข้าใจอย่างหนึ่งเพื่อให้หมายความรวมถึงระบบแผ่
อาณาเขตอันกว้างใหญ่แล้วให้หมายถึงระบบทุนที่พัฒนามี
อำนาจมหาศาลถึงขีดสูงสุดด้วยนั้น ย่อมไม่อาจทำให้มวล
ราษฎรไทยทั่วไปเข้าใจได้ หรืออาจทำให้เข้าใจไขว้เขว

พึงสังเกตว่า ภาษาจีนปัจจุบันได้ถ่ายทอดศัพท์
อังกฤษที่กล่าวถึงว่า “^{๕ ๕} ตกวะจวอ” ซึ่งประกอบด้วยคำ
“^{๕ ๕} ตกวะ” ซึ่งตรงกับคำว่า “จักรวรรดิ” ในภาษาไทย ฉะนั้น
ศัพท์ไทยสยามใหม่ “จักรวรรดินิยม” จึงตรงกับคำว่า
“^{๕ ๕} ตกวะจวอ” ส่วนคำว่า “จักรพรรดิ” นั้นตรงกับภาษาจีน
ว่า “^{๕ ๕} หวังต” ไม่ใช่ “^{๕ ๕} ตกวะ”

คำอังกฤษ “REVOLUTION” ซึ่งมีความหมายหลาย
อย่างนั้นก็ต้องมีศัพท์ หรือวลีไทยสยามหลายคำเพื่อถ่ายทอด
ความหมายแต่ละอย่าง เช่นการหมุนรอบ, การพลิก
แผ่นดิน, การเปลี่ยนการปกครองแผ่นดิน, การเปลี่ยน
ระบบสังคม, การปฏิวัติ, การอภิวัฒน์ ฯลฯ ถ้าต้องการให้
หมายถึงการเปลี่ยนแปลงสังคมถอยหลังจากระบบก้าวหน้า

เข้าสู่ระบบเก่าที่ถอยหลังก็สมควรตั้งศัพท์ว่า “ปฏิวัติ” เพราะคำว่า “ปฏิวัติ” ในภาษาบาลีซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานรับเอามานั้นให้ความหมายไว้ว่า “การหมุนกลับ” แม้จะเติมความหมายว่า “การผันแปรเปลี่ยนแปลงหลักรวม” แต่เมื่อพิจารณามูลศัพท์บาลีประกอบด้วยแล้วก็ได้ความว่าเป็นการผันแปรเปลี่ยนแปลงหลักรวมที่ถอยหลัง ฉะนั้นจะใช้คำว่า “ปฏิวัติ” เพื่อหมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่ก้าวหน้าตามแนวทางแห่งการกุศลวิธานนั้นไม่ถูก ถ้าจะหมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่ก้าวหน้าเข้าพเจ้าขอเสนอศัพท์ว่า “อภิวัดน์” ส่วนการเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตนั้นก็ไม้อาจนำเอาคำ “ปฏิวัติ” ซึ่งมีความหมายคนละอย่างมาใช้ได้

ข้อ 6

การอภิวัดน์ พ.ศ. 2475 ได้เปลี่ยนระบบสังคมไทยสยามจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบบที่มีกษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ การปกครองแผ่นดินระบบใหม่เช่นนี้ไม่เคยมีมาก่อนในประเทศไทย หากแต่เป็นระบบ

ที่มีเยี่ยงอย่างอยู่ในยุโรป แม้สังคมเอเชียอื่น ๆ จะได้มีระบบ
ทำนองนั้นบ้าง แต่ก็ถ่ายทอดเอาเยี่ยงอย่างมาจากยุโรป
ทำนองเดียวกัน คณะราษฎรจำต้องร่างธรรมนูญการปกครอง
แผ่นดินซึ่งต่อมาเรียกว่ารัฐธรรมนูญ อันเป็นกฎหมายสูง
สุดและเป็นแม่บทแห่งกฎหมายทั้งหลาย ซึ่งเป็นข้อกำหนด
ความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชน และระหว่างเอกชน
กับรัฐตามความสัมพันธ์แห่งระบบใหม่ ในการนั้นก็ได้อัด
คำไทยสยามขึ้นใหม่หลายคำเพื่อถ่ายทอดศัพท์ต่างประเทศ
การจัดทำประมวลกฎหมายขึ้นครบถ้วนอันเป็นพื้นฐานแห่ง
การเจรจาเรียกร้องให้จักรวรรดินิยมต่าง ๆ เลิกอำนาจพิเศษ
ในทางศาลนั้นก็ทำให้เกิดความจำเป็นที่ผู้ร่างประมวล
กฎหมายคิดคำไทยสยามขึ้นใหม่เพื่อถ่ายทอดคำกฎหมายต่าง
ประเทศหลายคำ

อนึ่ง ระบบสังคมใหม่ของสังคมไทยสยามดังกล่าว
ข้างต้นได้ให้สิทธิประชาธิปไตยแก่ราษฎรอย่างเต็มที่ การ
ศึกษาและการเผยแพร่ลัทธิเศรษฐกิจการเมือง, ทรรศนะ

ทางสังคม ทำได้อย่างเปิดเผย จึงได้มีบุคคล และคณะ
บุคคลคิดคำไทยขึ้นใหม่หลายคำเพื่อถ่ายทอดคำต่างประเทศ
ที่แสดงถึงสิ่งเหล่านั้น

แม้ต่อมาสิทธิประชาธิปไตยดังกล่าวได้ถูกจำกัดบาง
ครั้งบางคราว แต่บุคคลส่วนที่รักชาติประชาธิปไตยก็ได้ฟื้นฟู
สิทธิประชาธิปไตยดังกล่าวนั้นขึ้นเท่าที่โอกาสจะอำนวย
ให้ทำได้ ในที่สุดเมื่อ พ.ศ. 2489 สมาชิกรัฐสภาฝ่ายรัก
ชาติประชาธิปไตยได้ร่วมกันฟื้นฟูสิทธิประชาธิปไตยอย่าง
สมบูรณ์แก่ราษฎร ซึ่งสามารถนับถือศึกษาเผยแพร่ลัทธิ
เศรษฐกิจ, การเมือง, ทรรศนะทางสังคมทุกอย่าง ได้
โดยเปิดเผย รวมทั้งสิทธิในการตั้งพรรคคอมมิวนิสต์อย่าง
เปิดเผยด้วย ฉะนั้นจึงได้มีผู้นำลัทธิมาร์กซ์-เลนินไปเผยแพร่
ในประเทศไทยอย่างเปิดเผย โดยถ่ายทอดตำรานั้น
จากภาษายุโรปโดยตรง หรือจากภาษาจีนที่ถ่ายทอดจาก
ภาษายุโรปมาชั้นหนึ่งแล้ว ในการนั้นผู้โฆษณาเผยแพร่ก็

มีความจำเป็นที่ต้องคิดคำไทยสยามเพิ่มขึ้นโดยวิธีถ่ายทอด
ความหมายหรือโดยวิธีทับศัพท์

นับตั้งแต่ภายหลังรัฐประหาร 8 พฤศจิกายน พ.ศ.
2490 จนถึงปัจจุบันพวกปฏิกิริยาได้จำกัดสิทธิประชาธิปไตย
ของราษฎรดังกล่าวแล้ว แม้กระนั้นการเผยแพร่ลัทธิ
มาร์กซ์-เลนินและวรรณกรรมที่ก้าวหน้า ซึ่งเคยทำได้โดยเปิด
เผยไว้ก่อนนั้นก็ได้ทำการเผยแพร่ต่อไปในทางลับ และถึง
ลับ ความจำเป็นที่ต้องคิดคำไทยสยามขึ้นใหม่ และใช้คำ
ไทยสยามที่คิดขึ้นใหม่เพื่อถ่ายทอดลัทธิที่ก้าวหน้า ซึ่งตำรา
เดิมเป็นภาษายุโรปนั้น จึงมีความจำเป็นสำหรับสังคมไทย
สยามทำนองเดียวกับสังคมอื่น ๆ ในเอเชียที่รับเอาสิ่งใหม่
จากยุโรป ก็ต้องคิดคำของสังคมนั้นขึ้นใหม่เพื่อถ่ายทอดคำ
ยุโรป เช่นสังคมจีนต้องมีคำจีนขึ้นใหม่เพื่อการนั้นตามที่
ประธานเหมาเจ๋อตงได้กล่าวไว้ อนึ่ง ต้นตำราของลัทธิ
มาร์กซ์-เลนินนั้นได้เขียนขึ้นเป็นภาษายุโรป ผู้ที่ต้องการ
ถ่ายทอดลัทธิมาร์กซ์-เลนินมาเป็นภาษาหนึ่งภาษาใดแห่ง

เอเชียก็ต้องถ่ายทอดศัพท์ยุโรปแห่งตำรานั้น

ปัจจุบันนี้มีหลายบุคคลกับคณะบุคคลได้คิดศัพท์หรือวลีไทยสยามขึ้นใหม่มากมายเพื่อถ่ายทอดศัพท์ต่างประเทศ ความปรากฏว่าศัพท์ต่างประเทศบางศัพท์ได้มีศัพท์ หรือวลีไทยหลายคำเพื่อถ่ายทอด เช่นคำอังกฤษ “REVOLUTION” มีคำและวลีไทยเพื่อถ่ายทอดว่า “พลิกแผ่นดิน”, “เปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดิน” “ผันผวน”, “ปฏิวัติ”, “อภิวัฒน์” ฯลฯ และคำอังกฤษ “IMPERIALISM” มีคำไทยเพื่อถ่ายทอดว่า “จักรวรรดินิยม”, “จักรพรรดินิยม”, “บรมน่านุภาพ” ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

ปัญหาจึงเกิดขึ้นว่า เมื่อมีศัพท์ใหม่หลายคำที่มีผู้คิดขึ้นเพื่อแปลคำต่างประเทศคำเดียวกันแล้ว บุคคลจะควรอาศัยหลักเกณฑ์ใดในการเลือกใช้คำที่คิดขึ้นใหม่

(1) สำหรับราษฎรส่วนมากในสังคมสยาม ซึ่งรู้แต่ภาษาไทยสยามจึงไม่อาจสอบสวนค้นคว้าศัพท์ หรือวลีไทยสยามที่มีผู้คิดขึ้นใหม่ มีความหมายตรงกับความหมาย

ของศัพท์ต่างประเทศคำใดหรือไม่นั้นก็ต้องไม่รู้สึกละอายเนื้อ
 ตำใจว่าไม่รู้ภาษาต่างประเทศซึ่งไม่ใช่ภาษาของตน ข้าพเจ้า
 ขอเสนอว่า ราษฎรส่วนมากสามารถเลือกใช้ศัพท์หรือวลี
 ที่คิดขึ้นใหม่ได้โดยพิจารณาตามความหมายภาษาไทยสยาม
 ของศัพท์หรือวลีนั้น ซึ่งราษฎรไทยสยามได้ทราบเป็นเวลา
 ช้านานหลายศตวรรษมาแล้ว อาทิ เมื่อได้ยินได้อ่านคำว่า
 “จักรพรรดินิยม” ราษฎรส่วนมากก็ทราบได้ว่าหมายถึง
 การนิยมพระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่กว่าราชามากหลาย

ถ้าสงสัยก็ดูพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานที่ได้
 ให้ความหมายของคำว่า “จักรพรรดิ” ไว้ดังต่อไปนี้

“จักรพรรดิ น. พระราชาธิราชโบราณเขียนว่า
 จักรพัศราธิราชกัม” ฯลฯ

(2) สำหรับผู้ที่รู้คำต่างประเทศอยู่บ้าง และรู้ว่า
 ศัพท์ หรือวลีไทยสยามที่คิดกันขึ้นใหม่นั้นผู้คิดประสงค์ถ่าย
 ทอดศัพท์ต่างประเทศคำใด ก็ควรใช้พื้นความรู้ของตน
 สอบสวนให้ถ่องแท่ว่าศัพท์ หรือวลีใหม่นั้นมีความหมายตรง

กับความหมายของคำต่างประเทศที่ถ่ายทอดมาหรือไม่ ถ้าเห็นว่าศัพท์หรือวลีใหม่ยังไม่เหมาะสมก็ต้องใช้ศัพท์หรือวลีที่ถูกต้องเหมาะสม หรืออาจคิดศัพท์หรือวลีขึ้นใหม่ หรือใช้ประโยคหรือถ้อยคำที่มวลราษฎรสามารถเข้าใจได้ และตรงกับ ความหมายของคำต่างประเทศที่ถ่ายทอดมา

ความผิดพลาดในการเลือกใช้ศัพท์ หรือวลีใหม่อาจเนื่องมาจากการไม่พิจารณาถึงความหมายหลายอย่างของคำต่างประเทศหนึ่ง ๆ และไม่พิจารณาถึงความหมายของมูลศัพท์หรือวลีใหม่นั้น ความเสียหายจะเกิดได้มาก ถ้าหากใช้ศัพท์ หรือวลีที่ผิดความหมายของศัพท์ต่างประเทศทางวิทยาศาสตร์สังคมก็ทำให้เกิดความเข้าใจผิดในทฤษฎีสังคมนั้นทั้งระบบได้ (ดูตัวอย่างในบทที่ 2)

(3) บทความเห็นแนะว่าผู้ใดเคยใช้คำใดในการถ่ายทอดคำต่างประเทศมาแล้วก็ให้ใช้คำนั้นต่อไป

ความเคยใช้นี้จะต้องแยกพิจารณาว่าเป็นความเคยชิน

ที่มวลราชฎรใช้กันอยู่แพร่หลายในเวลาช้านานมาแล้ว หรือ
ความเคยชินเฉพาะบางคน บางคณะบางกลุ่ม

ถ้าคำใดเป็นคำที่มวลราชฎรเคยใช้กันอยู่อย่างแพร่
หลายเป็นเวลาช้านานแล้ว คำนั้นก็เป็ภาษาของปวงชนที่
เราจำต้องเคารพ

แต่ถ้าคำใดเคยใช้เฉพาะบางคนบางคณะบางกลุ่มแล้ว
ก็ยังไม่เข้าลักษณะที่เป็นภาษาของมวลราชฎร

โดยเฉพาะศัพท์ หรือวลีที่เพิ่งมีผู้คิดกันขึ้นใหม่หลัง
สงครามโลกครั้งที่ 2 หรือแม้แต่ภายหลังการอภิวัฒน์ พ.ศ.
2475 ซึ่งเป็นเวลาเพียงไม่กี่ปีมานั้น ยังเป็นคำใหม่
สำหรับมวลราชฎรไทยสยาม ฉะนั้นจึงมีหลายคำที่มวล
ราชฎรยังไม่เคยชินและยังมิใช้กันแพร่หลาย (นอกจากคำ
ที่ต้องใช้เพราะมีกฎหมายบังคับไว้) ฉะนั้นคำที่คิดกันขึ้น
ใหม่เหล่านี้ยังอยู่ในระหว่างที่ต้องพิจารณาปรับปรุงให้ถูก
ต้องเหมาะสมแก่ราชฎรยิ่งขึ้น

การอ้างความเคยชินของคนบางคนบางคณะบางกลุ่ม
นั้นขัดแย้งต่อทฤษฎีสังคมที่ก้าวหน้า ซึ่งให้พิจารณาทุกสิ่ง
ด้วยการพิเคราะห์วิจารณ์ (Criticism) รวมทั้งพิเคราะห์
วิจารณ์ตนเอง (Self Criticism) เพื่อแก้ไขความผิดพลาด
บกพร่อง เพื่อกระทำการที่ถูกต้องเหมาะสมในทางความคิด
และในทางปฏิบัติ

ส่วนบางท่านที่มาจากสังคมเก่าซึ่งน่าจะเป็นผู้ถือทฤษฎี
มานะ แต่ท่านก็ถือคติของปราชญ์ที่ถือเอาความถูกต้องเป็น
สำคัญ ดังนั้นเมื่อมีศัพท์ที่บางท่านบัญญัติขึ้นใหม่ผิดพลาด
หรือไม่เหมาะสม ท่านก็แก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม อาทิ

พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 6 ซึ่งชาวไทยสดุดีว่า
พระองค์ทรงเป็น “พระมหาธีรราชเจ้า” ได้เคยทรงใช้วลี
ไทยสยามว่า “สหกรณ์รัฐอเมริกา” เพื่อถ่ายทอดคำอังกฤษ
“United States of America” แต่เมื่อมีผู้เสนอให้ใช้คำ
ว่า “สหปาลีรัฐอเมริกา” แล้วต่อมาก็ได้มีผู้ใช้คำใหม่ว่า
“สหรัฐอเมริกา” พระมหากษัตริย์พระองค์นั้นก็ยอมแก้ไข

แล้วใช้ต่อมาจนเป็นที่แพร่หลายอยู่ทุกวันนี้ โดยมีได้ทรงถือว่าคำไหนใช้มาก่อนก็ต้องยึดคำนั้นตายตัวไม่ยอมรับการแก้ไขให้ถูกต้อง

ในสมัยก่อนมีประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ อาจารย์กฎหมายเคยใช้คำไทยสยามว่า “ประทุษร้ายส่วนแบ่ง” เพื่อถ่ายทอดคำว่า “TORT” ของคำอังกฤษ ต่อมาก็ได้ยอมเปลี่ยนใช้คำว่า “ผิดสิทธิ” แล้วต่อมาก็ได้เปลี่ยนเป็น “ละเมิด” ซึ่งใช้มาจนทุกวันนี้

ส่วนราชบัณฑิตยสถานของไทยสยามปัจจุบัน ก็ได้แสดงความมีใจกว้างที่รับฟังความคิดเห็นที่จะพัฒนาภาษาไทย โดยอ้างว่า “ภาษาที่ยังมีชีวิตอยู่ไม่ว่าภาษาอะไร ย่อมไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ แต่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ”

พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปฯ องค์ประธานราชบัณฑิตยสถานก็ได้ทรงบำเพ็ญพระองค์เป็นตัวอย่างในการยอมรับให้บรรจุความหมายของคำว่า “ปฏิวัติ” ไว้ใน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานตามมูลศัพท์ว่า “การ
หมุนกลับ” นั้นด้วย ดังที่ข้าพเจ้าได้กล่าวไว้แล้วในภาค
ผนวกแห่งบทความเรื่อง “ความเป็นอนิจจังของสังคม”

ฉะนั้น จึงหวังว่าผู้ก้าวหน้าแท้จริงจะได้คำนึงถึงคติ
แห่งปราชญ์ทั้งหลายไว้ประกอบการพิจารณาภาษาซึ่งเป็นสิ่ง
ที่รับใช้ทุกชนชั้นแห่งสังคม ดังที่จะได้ชี้แจงต่อไปใน (4)

(4) คอมมิวนิสต์บางสาขา แนะนำศิษย์ให้ถือเอา
“ชนชั้น” ประดุจยาหม้อใหญ่ที่แก้ไขทุกชนชั้นนั้นมาเป็น
หลักวินิจฉัยการใช้ศัพท์ที่บัญญัติขึ้นใหม่ด้วย คือให้ถือว่า
ศัพท์ใดที่ชนชั้นใดคิดขึ้นก็เป็นศัพท์เฉพาะชนชั้นนั้น

ความเห็นของคอมมิวนิสต์บางสาขาขัดแย้งกับลัทธิ-
มาร์กซ์-เลนิน ดังที่สลาตินได้อธิบายไว้ว่า

“ภาษามิได้เป็นผลิตผลของรากฐานอันใดอันหนึ่ง
ว่าจะเป็นรากฐานใหม่หรือเก่า และไม่ว่าจะเป็นรากฐาน
ของสังคมใด แต่ทว่าภาษานั้นเป็นผลิตผลของกาลเวลา
ทั้งหมดแห่งประวัติศาสตร์ของสังคมและประวัติศาสตร์ของ

รากฐานทั้งหลายซึ่งได้ดำเนินมาเป็นเวลาหลายศตวรรษ
 ภาษามิได้ถูกสร้างขึ้นโดยชนชั้นใดชนชั้นหนึ่งโดยเฉพาะ
 แต่ถูกสร้างขึ้นโดยส่วนรวมในสังคมโดยทุกชนชั้นวรรณะ
 ในสังคมและโดยความพยายามของมนุษย์ชน หลายร้อย
 ปีอายุคน ภาษามิได้สร้างขึ้นมาสอดส่องความต้องการ
 ของชนชั้นวรรณะใดโดยเฉพาะ แต่ทว่าเพื่อสอดส่องความ
 ต้องการของสังคมเป็นส่วนรวมของทุกชนชั้นวรรณะในสัง
 คม กล่าวอย่างกระชับก็คือ ภาษาได้รับการสร้างขึ้น
 ในฐานะเป็นภาษาอันหนึ่งอันเดียวสำหรับสังคม เป็น
 ภาษาร่วมกันของมวลสมาชิกในสังคม เป็นภาษาร่วมกัน
 ของมวลราษฎร ด้วยเหตุนี้บทบาทอันเป็นหน้าที่ของ
 ภาษาในฐานะเป็นปัจจัยหรือสื่อแห่งการติดต่อเกี่ยวพันกัน
 ระหว่างประชาชน จึงมิใช่เป็นไปเพื่อให้ประโยชน์ชน
 ชั้นหนึ่งและทำลายประโยชน์อีกชนชั้นหนึ่ง แต่เป็นไป
 เพื่อรับใช้ส่วนรวมของสังคม และทุกชนชั้นในสังคมโดย
 เท่าเทียมกันหมด”

ความเป็นจริงที่ปรากฏเช่นนี้ ย่อมอธิบายให้
เห็นโดยไม่ยากเย็นเลยว่า ภาษานี้^๕อาจรับใช้^๕
ระบบเก่าที่จวนจะตาย และระบบใหม่ที่กำลังเติบโต
รับใช้^๕ทั้งรากฐานเก่ารากฐานใหม่ รับใช้^๕ทั้งผู้บุตร^๕
และผู้ถูกบุตร^๕

“ภาษารับใช้สมาชิกทุกคนของสังคมเท่าเทียม
กันหมด โดยมีได้คำนึงถึงสถานะทางชนชั้น^๕วรรณะ
ของแต่ละคน....”

สตาลินได้ชี้ให้เห็นอีกว่า “การเอาลักษณะแห่ง
ชนชั้น^๕วรรณะมาเป็นสูตรสำเร็จในการวินิจฉัยภาษา^๕
นั้น^๕เป็นความผิดอย่างมหันต์”

เรามีความเห็นต่อไปว่า การเอาชนชั้นเป็นสูตรสำเร็จ
ทุกกรณีรวมทั้งทางภาษาด้วยนั้นเป็นอันตรายอย่างยิ่งแก่การ
สมานมวลราษฎรของสังคม ให้เป็นแนวร่วมอันกว้างใหญ่
เพราะการถือสูตรสำเร็จภาษาเฉพาะชนชั้น^๕วรรณะที่พูดกัน
เข้าใจเฉพาะคนจำนวนเล็กน้อยในสังคมเท่านั้น

บทที่ 2

ความเป็นมาของศัพท์ไทย

“ปฏิวัติ”

“รัฐประหาร”

“วิวัฒน์”

“อภิวัฒน์”

(ต่อจากปาฐกถาที่สกอตแลนด์ กรกฎาคม 2518)

ประธานกรรมการจัดงานสังสรรค์ชาวธรรมศาสตร์ใน
สหราชอาณาจักร ประจำ พ.ศ. 2518 ได้ขอให้ผมเขียน
บทความเพื่อลงพิมพ์ในหนังสือที่ระลึกซึ่งชาวธรรมศาสตร์

จะได้จัดทำขึ้น ผมมีความยินดีสนองศรัทธา โดยเขียนบทความเรื่อง “ความเป็นมาของศัพท์ไทย ปฏิวัติ, รัฐประหาร, วิวัฒน์, อภิวัฒน์” อันเป็นเรื่องต่อเนื่องจากการสนทนาในที่ประชุมสมาคมคึกคักสมาคมนั้นเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2518 ที่เอดินเบอะเรอ สกอตแลนด์ คือได้มีบางท่านถามผมว่าในทางชีววิทยานั้นการเปลี่ยนแปลงดำเนินไปตามวิธีที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า “อีโวลูชัน” (Evolution) คือค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไป แต่เหตุใดในทางวิทยาศาสตร์สังคมจึงมีวิธีที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษ “เรฟโวลูชัน” (Revolution) บางท่านต้องการทราบสาเหตุใดผมถ่ายทอดคำอังกฤษ “เรฟโวลูชัน” เป็นศัพท์ไทยว่า “อภิวัฒน์” แทนที่จะใช้ศัพท์ไทยว่า “ปฏิวัติ” โดยที่วันนั้นผมต้องตอบปัญหาต่าง ๆ รวม 21 ข้อ และมีเวลาจำกัดเพียง 5 ชั่วโมง จึงได้ตอบโดยสังเขปต่อปัญหาหนึ่ง ๆ ซึ่งผมขอผัดจะเขียนขยายคำตอบต่อไป

ผมจึงได้รวมปัญหาที่เกี่ยวข้องกันนั้นจัดทำเป็นบทความนี้ เพื่อส่งมาลงพิมพ์ในหนังสือที่ระลึกของชาวธรรม-

ศาสตร์ในสหราชอาณาจักรอังกฤษประจำพ.ศ. 2518 และขอให้สำนักคีสมาคมถือว่าบทความนี้เป็นคำตอบขยายความของปัญหาที่สมาชิกบางท่านได้ถามผมในที่ประชุมดังกล่าวข้างต้น

1. ก่อนอื่นผมขอทำความเข้าใจว่า คำว่า “ศัพท์” ในภาษาไทยนั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายไว้ว่า “เสียง, คำ, คำยากที่ต้องแปล, เรื่อง” ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของศัพท์ไทยทั้ง 4 นั้น ท่านทั้งหลายย่อมสังเกตได้ว่าเป็นเรื่องของ “คำยากที่ต้องแปล”

ใน สังคมปฐมสหการ มนุษย์มีคำที่พอใช้สำหรับสังคมที่พัฒนาถึงขั้นนั้น ต่อมาเมื่อสังคมพัฒนาเป็น ระบบ ทาส, ระบบศักดินา, ระบบทุนนิยม มนุษย์ก็จำเป็นต้องมีคำเพิ่มขึ้นตามลำดับ เพื่อให้พอใช้ในการสัมพันธ์ระหว่างกันภายในสังคมและในการสัมพันธ์กับสังคมอื่น

ถ้าท่านเปิดพจนานุกรมภาษาอังกฤษขนาดเล่มกลางๆ ซึ่งบอกที่มาของคำอังกฤษ ท่านก็ย่อมสังเกตได้ว่าคำอังกฤษมากหลายรับเอาคำต่างประเทศมาใช้โดยไม่เปลี่ยนแปลงรูปศัพท์บ้าง หรือแปลงเป็นคำอังกฤษบ้าง ซึ่งแสดงว่าคนอังกฤษมีคำอังกฤษแท้ ๆ ไม่พอที่จะใช้เป็นสัญญาณในการสัมพันธ์ จึงต้องรับเอาคำต่างประเทศอื่นมาเป็นภาษาของตนด้วย

ส่วนภาษาไทยเดิมของเรานั้นก็มีคำที่ใช้พอสำหรับสังคมปฐมสหการ, สังคมทาส และศักดินาสมัยต้น แต่เมื่อสังคมไทยรับเอาวิธีการเศรษฐกิจ, การเมือง, วัฒนธรรม, ของอินเดียที่พัฒนามากว่าระบบทาสศักดินาของไทยเดิม สังคมไทยจึงได้รับเอาคำบาลี, สันสกฤต, มาเป็นคำของภาษาไทยโดยไม่เปลี่ยนรูปคำบ้างหรือแปลงรูปบ้าง ภาษาบาลี สันสกฤตจึงเป็นที่มาแห่งหนึ่งของภาษาไทย และเป็น “คำยากที่ต้องแปล” คือเป็น “ศัพท์” ตามความหมายของราชบัณฑิตยสถานดังกล่าวมานั้น

ต่อมา ตั้งแต่บั้นปลายกรุงศรีอยุธยา คนจีนได้เข้ามาพึ่งโพธิสมภารมากขึ้น ในการติดต่อกับคนไทยนั้นคนจีนใช้ภาษาไทย แม้ว่าออกสำเนียงเพี้ยนบ้างแต่คนไทยก็เข้าใจได้ เมื่อคนจีนใช้คำไทยบางคำจนชินมาเป็นเวลาหลายร้อยปี คำไทยนั้นก็กลายเป็นคำที่คนจีนในสยามรับเอาเป็นคำในภาษาที่ตนใช้แม้ในการติดต่อกับชาวจีนด้วยกัน เช่นคนจีนที่มาพึ่งโพธิสมภารก่อน ค.ศ. 1911 (ก่อนสมัยที่เกิดลัทธิที่เรียกว่า “ต๋ำห่าน” คือลัทธิที่ถือเชื้อชาติห่านซึ่งเป็นเชื้อชาติส่วนมากของประเทศจีนว่ายิ่งใหญ่กว่าเชื้อชาติอื่น ๆ) นั้น ได้รับเอาคำไทย “ตลาด” โดยออกสำเนียงแต่จื๊วว่า “ตาลัก” และคำว่า “นักเลง” ออกสำเนียงแต่จื๊วว่า “หลักเล้ง” และเรียก “นักเลงโต” ว่า “ต๋วหลักเล้ง” ฯลฯ ซึ่งเป็นคำที่จีนแต่จื๊วรุ่นเก่าได้ใช้พูดระหว่างกัน

นอกจากนั้น คนจีนรุ่นเก่าในสยามก็นิยมให้ลูกหลานเรียนหนังสือไทยที่วัด และนิยมให้ลูกหลานบวชเป็น

พระภิกษุเรียนบาลีเพื่อบำเพ็ญกุศล และก็รู้ภาษาบาลีอันเป็นมูลศัพท์ของภาษาไทยด้วย ท่านเหล่านั้นเป็นเปรียญและเป็นอาจารย์ที่ดีในภาษาไทยหลายองค์ ท่านและสานุศิษย์จึงเรียนรู้ว่าศัพท์ไทยนั้น ๆ มีความหมายอย่างไร เช่นคำว่า “จักรพรรดิ” หมายถึง “พระราชาธิราช” ซึ่งตรงกับภาษาจีนที่ออกสำเนียงแต้จิ๋วว่า “ฮ่องเต้” (ตรงกับภาษาจีนกลาง “หวงตี้”) พระมหากษัตริย์องค์หนึ่งสมัยอยุธยาทรงพระนามว่า “สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ”

ส่วนคนไทยที่ติดต่อกับคนจีนในสยามเป็นเวลาช้านานหลายร้อยปีรับคำจีนหลายคำมาใช้ด้วย ถ้าท่านเปิดพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ท่านก็จะพบว่าหลายคำ ซึ่งเป็นภาษาจีนที่ราชบัณฑิตยสถานได้บรรจุไว้ในพจนานุกรม โดยถือว่าเป็นคำไทย เพราะเป็นคำจีนที่คนไทยสมควรใจใช้เองจนชินมาแล้วหลายร้อยปี โดยที่คนจีนมิได้ยึดเยียดให้คนไทยใช้ การคงอยู่ด้วยกันอย่างสันติระหว่างคนไทยกับคนจีนในสยามจึงราบรื่น เพราะคนจีน

ก็มีได้ดัดแปลงศัพท์ หรือคำไทยที่ใช้ในความหมายตามมูล
ศัพท์แห่งภาษาไทยนั้นให้มีความหมายเป็นอย่างอื่น

ต่อมาเมื่อระบบทุนในยุโรปและอเมริกาได้แผ่อำนาจ
เข้ามาในสยามตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 19 สยามต้องติดต่อกับ
ฝรั่งเหล่านั้นอันเป็นสภาพการณ์ที่คนไทยไม่มีศัพท์ไทยที่ใช้
อยู่ก่อน เพื่อใช้สำหรับสภาพการณ์ใหม่ได้ คนไทยจึง
อาศัยมูลศัพท์บาลีสันสกฤตตั้งเป็นศัพท์ไทยขึ้นใหม่หลายคำ
เพื่อถ่ายทอดความหมายของศัพท์ฝรั่ง นอกจากนั้นสยามได้
จัดระบบการศึกษาไทยรับเอาวิชาประเภท วิทยาศาสตร์
คณิตศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ฯลฯ
ของฝรั่งมาสอนในโรงเรียนไทย จึงจำเป็นต้องคิดศัพท์ไทย
ขึ้นใหม่หลายคำ เพื่อถ่ายทอดศัพท์ฝรั่งนั้น เช่น ฟิสิกส์,
เคมี, ชีววิทยา, คอมมิวนิสต์ ฯลฯ

ส่วนในประเทศจีนก็ได้มีการตั้งศัพท์จีนขึ้นใหม่หลาย
ศัพท์ เพื่อถ่ายทอดคำฝรั่ง โดยวิธีเอาคำจีนเดิมมาผสมกัน
เป็นศัพท์ใหม่ขึ้น ถ้ามองดูตัวอักษรก็เห็นว่าเป็นอักษรจีน

แต่คำที่ผสมนั้น มีความหมายตามคำฝรั่งที่จีนถ่ายทอดมา
 เหมาเจอตงซึ่งต่อต้าน “ลัทธิต้าหั่น” ได้กล่าวที่นครเทียน
 อานเตือนคนจีนว่า ภาษาจีนเดิมมีไม่พอที่จะถ่ายทอดคำต่าง
 ประเทศจึงจำเป็นต้องคิดศัพท์ใหม่ขึ้น ท่านยกตัวอย่างคำ
 ว่า “ก้านบู” ตั้งขึ้นเพื่อทับศัพท์ฝรั่ง “Cadre” (ออก
 สำเนียงอังกฤษ “กาดเดอร์” มาจากฝรั่งเศส “กาเดระ”)
 แปลว่าพนักงาน เหมาเจอตงจึงตักเตือนให้สานุศิษย์เรียน
 ภาษาต่างประเทศ เพื่อให้รู้ความหมายอันเป็นที่มาของศัพท์
 จีนใหม่ เหมาเจอตงถือหลักการต่อสู้อะบบทุนที่พัฒนาเป็น
 ทุนผูกขาดเป็นบรมชนาภาพหรือจักรวรรดินิยม ไม่ว่า
 เจ้าสมบัตินายทุนผูกขาดนั้น เป็นคนผิวขาวหรือผิวเหลือง
 ท่านมิได้ต่อต้านคนฝรั่งไปทั้งหมด โดยท่านแยกคนที่ไม่ใช่
 เจ้าสมบัตินายทุนออกจากพวกชนิตหลังนี้ ท่านมิได้ต่อต้าน
 ภาษาฝรั่งหรือภาษาต่างประเทศ นักเรียนไทยที่ศึกษาอยู่
 ในยุโรปเวลานี้ก็ย่อมรู้ว่า ขณะนี้รัฐบาลจีนได้ส่งนักเรียน
 จีนหลายคนมาศึกษาในหลายประเทศยุโรปตะวันตก ฉะนั้น
 ผู้ใดคัดค้านนักเรียนไทยในต่างประเทศที่เรียนอย่างจริงจัง

ผู้คัดค้านก็กระทำเกินเลยกว่าหมาเจอตง และเป็นการที่
ไม่ยอมทำแนวร่วมกับผู้ได้ศึกษาจากต่างประเทศ ซึ่งสามารถ
ทำคุณประโยชน์แก่ชาติและราษฎรไทยตามสาขาวิชาที่ได้
เล่าเรียน

คนที่ห่างไกลหมาเจอตงมักจะเข้าใจผิดว่าท่านรู้แต่
ภาษาจีน แต่ความจริงท่านรู้ภาษาต่างประเทศและอ่านตำรา
ต้นฉบับที่เป็นภาษาต่างประเทศตั้งแต่วัยหนุ่ม ซึ่งท่านเป็น
พนักงานหอสมุดมหาวิทยาลัยปักกิ่ง และท่านใช้เวลาว่าง
เรียนภาษาต่างประเทศเพิ่มเติม ตลอดเวลาจนเข้าวัยชรา
มิใช่ท่านเรียนลัทธิมาร์กซ์-เลนิน โดยวานให้คนอื่นแปล
ให้ เพราะผู้แปลอาจแปลศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะผิดไป
ได้ ซึ่งจะทำให้เข้าใจระบบนั้นผิดไปทั้งระบบหรือผิดใน
ส่วนสำคัญของระบบได้

อนึ่งเราควรยอมรับว่า ต้นฉบับวิทยาศาสตร์
ธรรมชาติก็ดี วิทยาศาสตร์สังคมก็ดี ซึ่งชาวเอเชียสมัยรับ
เอามาก็เป็นตำราที่มีต้นฉบับภาษาต่างประเทศ คำใดที่เป็น

ศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะ (เทคนิคัล เทอม) ที่คนไทย
ยังไม่ชินมาเป็นเวลาช้านานแล้วก็ดี หรือเป็นคำกำกวมก็ดี
ถ้าจะถ่ายทอดเป็นภาษาไทยก็ควรเขียนคำตามต้นฉบับไว้ใน
วงเล็บด้วย) เพื่อให้ผู้อ่านที่สามารถเทียบกับต้นฉบับคำต่าง
ประเทศจะได้เข้าใจดีขึ้น และจะได้ช่วยกันค้นคว้าให้
สมบูรณ์ขึ้น

2. เมื่อก่อนวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 สยาม
อยู่ในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์สืบต่อๆ กันมาตั้งแต่
ระบบทาสศักดินาเป็นเวลาหลายพันปี การเปลี่ยนระบบ
สังคมจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบบราชาธิปไตย
ภายใต้รัฐธรรมนูญประชาธิปไตยนั้นยังไม่เคยมี การเปลี่ยน
แปลงที่เคยมีก็เพียงแต่เปลี่ยนสถานบันพระมหากษัตริย์ของ
ราชวงศ์หนึ่งมาเป็นอีกราชวงศ์หนึ่ง หรือเปลี่ยนองค์พระ-
มหากษัตริย์ในราชวงศ์เดียวกัน ฉะนั้นจึงไม่มีศัพท์ไทย
เฉพาะที่จะเรียกการเปลี่ยนระบบสังคมจากสมบูรณาญาสิทธิ-
ราชย์มาเป็นระบบราชาธิปไตย ภายใต้รัฐธรรมนูญประชา

ธิปไตย หรือมาเป็นระบบประชาธิปไตยชนิดอื่น ๆ ซึ่งต่าง
กับชาวยุโรปที่มีศัพท์ว่า “เรฟโวลูชัน” ก่อนสยาม ดังนั้น
คนไทยสมัยก่อนที่ต้องการกล่าวถึงเรื่องที่คนอังกฤษเรียกว่า
“เรฟโวลูชัน” ก็ใช้วิธีทับศัพท์ หรือบางคนก็เรียกตาม
วรรณะศักดิ์นาสำหรับผู้ที่ทำการไม่สำเร็จว่า “กบฏ, ก่อ
การกำเริบ” แต่ผู้ทำการสำเร็จเรียกว่า “ปราบดาภิเษก”

พระปกเกล้าฯ ได้ทรงมีพระราชวิจารณ์การเปลี่ยน
ระบบบริหารแผ่นดินของพระพุทธเจ้าหลวง (รัชกาลที่ 5)
ว่ามีลักษณะเป็นการ “พลิกแผ่นดิน” โดยพระองค์ทรง
เขียนไว้ในวงเล็บว่า “Revolution”

ส่วนในประเทศจีนก่อน ค.ศ. 1911 การปกครอง
แผ่นดินเป็นไปตามระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งมี
“จักรพรรดิ” เป็นประมุขสืบต่อๆ มาหลายพันปีชุนยัดเซิน
ที่นำราษฎรจีนต่อสู้ระบบจักรพรรดิจีนมาเป็นสาธารณรัฐจึง
ได้เอาคำจีนเดิม 2 คำ ที่เรียกตามภาษากลางว่า “เก๋อมิ่ง”
革命 แต่จึงออกสำเนียงว่า “เก็กเหม็ง” แปลตามตัวว่า

“การตัดชีวิต” มาเป็นศัพท์ที่เรียกการกระทำที่เปลี่ยนแปลงระบบสังคมเช่นนั้น

ท่านย่อมสังเกตว่าหนังสือจีนมีลักษณะเป็นภาพวาดผันแปรมาจากโบราณหลายศตวรรษ ถ้าพิจารณาอักษร “ก่อมิ่ง” 革命 ให้ดีจะเห็นว่าแสดงร่องรอยถึง “การตัดชีวิต” ฉะนั้นคนจีนที่ไม่ทราบคำว่า “ก่อมิ่ง” หรือ “เก็กเหม็ง” นั้น ชุนยัตเซ็นนำมาใช้เพื่อถ่ายทอดคำอังกฤษ “เรฟโวลูชัน” แล้ว หากมองจากตัวอักษรที่วาดขึ้นนั้นก็อาจทำให้สะท้อนถึงทางจิตและความนึกคิดว่า เป็นการประหารระบบเก่าให้หมดไปประดุจการตัดชีวิต

ผมซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะราษฎรให้เขียนแถลงการณ์เห็นว่าการเปลี่ยนระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบบราชาธิปไตย ภายใต้รัฐธรรมนูญประชาธิปไตยมีลักษณะตามที่คนอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน เรียกว่า “Revolution” ซึ่งเป็นเรื่องที่ยังไม่มีคณะหรือพรรคใดทำการสำเร็จมาก่อน จึงยังไม่ควรคิดศัพท์ขึ้นใหม่ในขณะนั้น

ซึ่งคนไทยไม่เข้าใจ สมควรที่จะใช้วลีที่ประกอบด้วยคำไทยธรรมดาสามัญว่า “การเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดิน” แต่วลีนี้ยาวไปจึงตัดคำว่า “แผ่นดิน” ออกคงเหลือ “การเปลี่ยนแปลงการปกครอง” และเรียกสมาชิกแห่งคณะราษฎร “ผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง” โดยย่อว่า “ผู้ก่อการ” เท่านั้น คือเป็นเพียงผู้เริ่มก่อให้มีการเปลี่ยนระบบเก่าเพื่อเข้าสู่ระบบใหม่ที่จะต้องพัฒนาต่อไป

3. ภายหลังการเปลี่ยนการปกครอง 24 มิถุนายน 2475 แล้วประมาณ 1-2 เดือน พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ขณะดำรงฐานันดรศักดิ์ “หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร” ได้แสดงปาฐกถาที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการปกครองดังกล่าวนั้น พระองค์ทรงวินิจฉัยว่าการเปลี่ยนนั้น เป็นการเปลี่ยนหลักมูลของการปกครองแผ่นดิน ตรงกับที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า “Revolution” (ออกสำเนียงว่า “เรฟโวลูชัน”) จึงได้ทรงบัญญัติศัพท์ไทยว่า “ปฏิวัติ” เพื่อถ่ายทอดคำอังกฤษนั้น

พระองค์ยังได้บัญญัติศัพท์ไทยว่า “รัฐประหาร” เพื่อถ่ายทอดคำอังกฤษ ที่ชาวอังกฤษใช้ทับศัพท์ฝรั่งเศส “Coup d’État” (ออกสำเนียง กู๊ป เดตาด์) ซึ่งแปลตามตัวว่า “การเขกหรือการกระแทกรัฐ” โดยนัยหมายถึง “วิธี” ยึดอำนาจรัฐโดยฉับพลัน ซึ่งต่างกับวิธีได้อำนาจรัฐโดยสงครามกลางเมือง (Civil War)

4. เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2475 กระทรวงธรรมการแห่งรัฐบาลคณะราษฎรได้มีคำสั่งตั้ง “กรรมการชำระปทานุกรม” โดยเชิญพระเจ้าวรวงศ์เธอองค์นั้นเป็นประธาน ต่อมาในปี พ.ศ. 2477 รัฐบาลนั้นได้ตั้งราชบัณฑิตยสถานขึ้น ซึ่งรับงานชำระปทานุกรมต่อจากกรรมการที่กระทรวงธรรมการได้ตั้งขึ้น ราชบัณฑิตยสถานจึงได้ตั้งกรรมการชุดเดิมให้เป็นกรรมการชำระปทานุกรมของราชบัณฑิตยสถานแล้ว ต่อมาก็ได้ตั้งผู้ทรงคุณวุฒิในทางภาษาศาสตร์เป็นกรรมการเพิ่มเติมขึ้นอีก พระเจ้าวรวงศ์เธอองค์นั้นก็ทรงเป็นประธานกรรมการตลอดมาจนถึง พ.ศ. 2490 ที่ทรงจาก

ประเทศไทยไปเป็นเอกอัครราชทูตประจำกรุงวอชิงตันชั่ว
 ระยะเวลาหนึ่ง แต่เมื่อเสด็จกลับประเทศไทยแล้วก็ทรงเป็น
 กรรมการต่อไปอีก จนราชบัณฑิตยสถานได้จัดทำพจนานุกรม
 ซึ่งเปลี่ยนชื่อเป็น “พจนานุกรม” เสร็จ พิมพ์ครั้งแรก
 พ.ศ. 2493

ราชบัณฑิตยสถานได้บรรจุคำว่า “ปฏิวัติ” ไว้ใน
 พจนานุกรมโดยให้ความหมายดังต่อไปนี้ “ปฏิวัติ น. การ
 หมุนกลับ, การผันแปรเปลี่ยนหลักมูล (ป. ปฏิวัติ)”

พจนานุกรมฉบับนั้นได้ให้ความหมายของคำว่า “ปฏิ”
 ไว้ดังต่อไปนี้

“ปฏิ-เป็นอุปสรรคในภาษาบาลี ใช้นำหน้าศัพท์
 อื่น แปลว่า เจาะ, คอบ, ทวน, กลับ”

ดังนี้ ผู้อ่านย่อมสังเกตได้ว่าตามมูลศัพท์บาลีอันเป็น
 ที่มาของคำ “ปฏิวัติ” นั้นหมายถึง การหมุนกลับ คือ
 เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ถอยหลัง ส่วนในความหมายว่า “การ

ผันแปรเปลี่ยนหลักมูล” นั้นราชบัณฑิตยสถานเดิมความนี้ไว้เป็นความหมายอันดับรองภายหลังความหมายว่า “การหมุนกลับ”

5. เมื่อ พ.ศ. 2516 สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทยได้พิมพ์หนังสือชื่อ “บัญญัติศัพท์ของคณะกรรมการการบัญญัติศัพท์” ซึ่งพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปฯ ทรงนิพนธ์คำนำ ปรากฏว่าคณะกรรมการ ฯ ได้บัญญัติศัพท์ไทยสยามว่า “การหมุนรอบ รอบหมุน” เพื่อถ่ายทอดคำอังกฤษ “Revolution” โดยมีหมายเหตุในวงเล็บว่า ว.ก. ที่ย่อมาจากคำว่า วิทยาศาสตร์, คณิตศาสตร์ ฯ^๕ หนึ่งแสดงว่าคณะกรรมการ ฯ ได้ถ่ายทอดคำอังกฤษนั้นเพียงเฉพาะความหมายทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์เท่านั้น มิได้ถ่ายทอดความหมายทางสังคมศาสตร์

ต่อมาวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2517 ราชบัณฑิตยสถานได้จัดพิมพ์หนังสือชื่อ “บัญญัติศัพท์ของคณะกรรมการการบัญญัติศัพท์” โดยมีคำนำของพระเจ้าวรวงศ์-

เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสถานและประธานกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทย ในหนังสือเล่มนั้นปรากฏคำว่า “Evolve” บัญญัติเป็นศัพท์ไทยว่า “วิวัฒน์” แต่คำว่า “Revolution” นั้นไม่ปรากฏว่าบัญญัติศัพท์ไทยไว้ จึงน่าจะคิดว่าคำอังกฤษนี้ราชบัณฑิตยสถานอาจกำลังปรึกษาที่จะบัญญัติศัพท์ไทยขึ้นใหม่ซึ่งมิใช่คำว่า “ปฏิวัติ” ก็อาจเป็นได้ เพราะมูลศัพท์ของคำว่า “ปฏิวัติ” นี้หนักไปในทาง “การหมุนกลับ” จึงทำให้ตีความได้ว่าการผันแปรเปลี่ยนหลักมูลของคำว่า “ปฏิวัติ” เป็นการผันแปรชนิดถอยหลังกลับไปเป็นระบบเก่าหรือทำนองระบบเก่า

6. ผมขอให้ท่านที่ได้ฟังปาฐกถาของผมและท่านที่ทราบคำว่า “ก่อมิ่ง” 革命 หรือ “เก็กเหม็ง” นั้น ชุมนัยัดเซ็นใช้เพื่อถ่ายทอดคำอังกฤษ “เรฟโวลูชัน” (Revolution) ไปรดเปิดพจนานุกรมภาษาอังกฤษที่ให้ความหมายของคำนั้นไว้ ท่านก็จะพบว่าคำอังกฤษนี้มีความ

หมายหลายอย่าง อาทิ (1) ความเคลื่อนไหวก้าวหน้า (โพรเกรสซีฟ) ขององค์การที่หมุนรอบแกน (2) การโคจรเป็นวงรอบแกนของโลกและดาว (3) การเปลี่ยนแปลงมูล (Fundamental Change) แห่งระบบการเมือง หรือแห่งรัฐบาล หรือแห่งระบบรัฐธรรมนูญ (4) การล้มรัฐบาลหรือผู้ปกครองประเทศ โดยผู้ถูกปกครองเข้ามามีอำนาจ พจนานุกรมภาษาอังกฤษบางฉบับให้ตัวอย่างของการที่คนอังกฤษเรียกว่า “เรฟโวลูชัน” ไว้ เช่น “เรฟโวลูชันอเมริกัน (ค.ศ. 1775-83)” “เรฟโวลูชันอังกฤษ (ค.ศ. 1688)” ที่ต่อสู้ระหว่างราชวงศ์อังกฤษกับพระเจ้าเจมส์ที่ 2, “เรฟโวลูชันฝรั่งเศส (ค.ศ. 1789-99)”, “เรฟโวลูชันรัสเซีย (ค.ศ. 1917)” ฯลฯ (5) การเปลี่ยนแปลงที่ก้าวหน้ายิ่งใหญ่ทางวิทยาศาสตร์และเทคนิคแห่งการผลิตทางเศรษฐกิจ เช่น “Industrial Revolution” (เรฟโวลูชันอุตสาหกรรม) ที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 18 โดยมีผู้คิดเครื่องจักรกลกำลังไอน้ำ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนวิธีการผลิตยิ่งใหญ่จากการผลิตเศรษฐกิจศักดินา ที่ใช้เครื่องมือหัตถกรรม

ท่านที่อ่านต้นฉบับภาษาอังกฤษ, ฝรั่งเศส, เยอรมัน, ของเมธีวิทยาศาสตร์สังคมต่าง ๆ รวมทั้งของมาร์กซ์, เองเกิลส์, เลนิน หรือจากคำแปลที่ท่านเหล่านั้นตรวจแล้วก็เห็นได้ว่า ท่านเหล่านั้นใช้คำที่เขียนเป็นอักษรว่า "Revolution" นั้นตามความหมายที่ผมกล่าวข้างบนนั้น เช่น มาร์กซ์เรียกการเปลี่ยนระบบสังคมฝรั่งเศสจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ-ประชาธิปไตยค.ศ. 1789 ว่า "เรฟโวลูชัน" และเรียกการต่อสู้ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เยอรมัน ค.ศ. 1848 ว่า "เรฟโวลูชัน" ฯลฯ พจนานุกรมภาษาอังกฤษบางฉบับให้ความหมายว่าการเปลี่ยนระบบสังคม โดยวิธีใช้กำลัง (By Force) แต่มิได้บอกว่าการใช้กำลังนั้นจะต้องทำโดยวิธีสงครามภายในหรือวิธีรัฐประหาร

7. คณะราษฎรไม่ประสงค์จะผูกขาดศัพท์ไทยว่า "ปฏิวัติ" ที่พระเจ้าวรวงศ์เธอองค์นั้นบัญญัติขึ้น แม้ว่าขณะนี้ท่านอาจในรัฐบาลอยู่จนกระทั่งเสร็จสงครามโลกครั้งที่

ที่ 2 ซึ่งมีทางที่จะใช้ศัพท์ “ปฏิวัติ” เรียกการกระทำของตน แต่คณะราษฎรก็คงเรียกการกระทำของตน เมื่อ 24 มิถุนายน 2475 ว่า “การเปลี่ยนแปลงการปกครอง” ตามการกระทำที่เป็นจริงว่าเปลี่ยนระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญประชาธิปไตย และสมาชิกคณะราษฎรก็ได้ทงตนในการที่จะเรียกตนเองว่า “นักปฏิวัติ” คือคงเรียกว่า “ผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง” หรือเรียกย่อๆ ว่า “ผู้ก่อการ”

ชาวยุโรปที่กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลง 24 มิถุนายน 2475 ก็เรียกการนั้นว่า “เรฟโวลูชัน” เอกสารของผู้ใหญ่จีนก็เรียกการนั้นว่า “เก๋อหมิง” 革命 หรือออกสำเนียงแต่จิ๋วว่า “เก็กเหม็ง”

แต่ภายในประเทศไทยเองนั้น ภายหลังที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2489 ซึ่งให้สิทธิประชาธิปไตยแก่พลเมืองในการนับถือลัทธิการเมือง และในการตั้งพรรคการเมืองโดยไม่จำกัดลัทธิแล้ว คอมมิวนิสต์บางสาขาได้ให้

วรรณกรรมแก่นักศึกษาของตนว่าการเปลี่ยนแปลง ฯ เมื่อ 24
 มิถุนายน 2475 นั้นไม่ใช่สิ่งที่สาขานั้นเรียกเป็นศัพท์ไทยว่า
 “ปฏิวัติ” โดยอ้างตามอัตโนมัติของตนว่าทฤษฎีมาร์กซ์ถือ
 ว่าเป็นปฏิวัติได้ต้องมี “การเปลี่ยนความสัมพันธ์การ
 ผลิต” เมื่อ พ.ศ. 2517 บางคนมาพบผมที่ซานฟรานซิสโก
 แสดงว่ายึดถือคำขวัญว่า “การเปลี่ยนแปลง 24 มิถุนายน
 ไม่ใช่ปฏิวัติ เพราะไม่มีการเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิต”
 ผมจึงถามผู้มาพบว่าเข้าใจว่าการเปลี่ยนความสัมพันธ์การ
 ผลิตคืออะไร ท่านผู้นั้นก็ตอบไม่ตรงกับหลักสสารธรรม
 ประติการและวิวัฒนาการ เพราะได้รับความรู้มาเพียงเป็น
 คำขวัญดังกล่าวแล้ว ผมจึงขอถือโอกาสชี้แจงตามที่ผมอ่าน
 ต้นฉบับของเมธีแห่งลัทธินั้นว่าเรื่อง “การเปลี่ยนความ
 สัมพันธ์การผลิต” หมายถึงการเปลี่ยนความสัมพันธ์การ
 ผลิตทางเศรษฐกิจ คือเมธีอธิบายไว้ว่า การที่มนุษย์จะ
 เปลี่ยนระบบเศรษฐกิจที่เป็นรากฐานของสังคมจากระบบ
 หนึ่งมาสู่อีกระบบหนึ่งก็เพราะ “พลังการผลิต”
 (Productive Forces) ซึ่งประกอบด้วย “เครื่องมือการ

ผลิต” (Instruments of Production) และบุคคลที่สามารถ
ทำและใช้เครื่องมือนั้นได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงขึ้นก่อน จึง
จำเป็นต้องเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิต (ทางเศรษฐกิจ)
ให้สอดคล้องกัน มิฉะนั้นวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจก็เกิดขึ้น

เมธีได้กล่าวว่าระบบสังคม (ทางเศรษฐกิจ) มี 5
ประเภทพื้นฐานสำคัญ ซึ่งในต้นฉบับภาษาอังกฤษท่านใช้
คำว่า “Main Types” (เมนไทป์) ท่านที่รู้ภาษาอังกฤษ
พอสมควรก็ย่อมรู้ว่าคำอังกฤษนี้หมายถึงประเภทพื้นฐาน
สำคัญซึ่งภายในแต่ละประเภทก็มีหลายชนิดและหลายชนิด
ปลีกย่อย ประเภทพื้นฐานสำคัญนี้มีศักดินา, ระบบทุนนิยม,
ระบบสังคมนิยม

เมธีกล่าวว่าในสมัยเครื่องมือหินและโลหะอย่างหายา
บ^๕ นมนุษย์ก็มีความสัมพันธ์การผลิตทางเศรษฐกิจตามระบบ
ปฐมสหการ ต่อมามนุษย์พัฒนาเครื่องมือการผลิตให้มี
สมรรถภาพและก้าวหน้าตามลำดับ มนุษย์ก็ต้อง
เปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตให้สอดคล้องกันตามลำดับ

เป็นระบบเศรษฐกิจทาส, ระบบเศรษฐกิจศักดินา และเมื่อ
 มนุษย์สามารถทำเครื่องจักรกลที่ใช้กำลังไอน้ำได้ มนุษย์ก็
 ได้เปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตมาเป็นระบบทุนนิยม ต่อมา
 เครื่องมือการผลิตพร้อมด้วยวิทยาศาสตร์ และเทคนิคได้
 พัฒนาก้าวหน้าขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง ดังปรากฏอยู่ในปัจจุบัน
 นี้ ความสัมพันธ์การผลิตทุนนิยมซึ่งเจ้าสมบัตินายทุนที่
 พัฒนาทุนของตนเป็นทุนผูกขาดไว้ในกำมือของคนจำนวน
 น้อยแห่งสังคม แต่คนส่วนมากของสังคมต้องตกอยู่ภายใต้
 การกดขี่เบียดเบียนของเจ้าสมบัติที่พัฒนาเป็น นายทุนผูก
 ขาดเป็นบรมชนานุภาพหรือจักรวรรดินิยมนี้ การผลิต
 ของสังคมก็ตกต่ำไม่พอแก่ความต้องการของปวงชน วิฤต-
 การณ์ทางเศรษฐกิจจึงเกิดขึ้น ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะ
 ต้องให้สังคมเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต (Means of
 Production) เพื่อสังคมอำนาจการผลิตและปันผลการผลิต
 ให้แก่ปวงชนตามความเป็นธรรมแก่ความสามารถของแต่ละ
 คนที่ทำงานให้สังคมและให้สวัสดิการแก่ปวงชน คือเปลี่ยน

ความสัมพันธ์การผลิตทุนนิยมมาเป็นความสัมพันธ์การผลิต
สังคมนิยม เมื่อความสัมพันธ์การผลิตเศรษฐกิจที่เป็นราก
ฐานของสังคมต้องเปลี่ยนไปแล้ว ระบบการเมืองซึ่งเป็น
โครงสร้างเบื่องบนก็ต้องเปลี่ยนไปตาม แต่ถ้ระบบ
เศรษฐกิจคงที่อยู่ บุคคลและราษฎรที่ก้าวหน้าก็อาจฉีกกัน
ทำการเปลี่ยนระบบการเมืองขึ้นก่อนเพื่อใช้อำนาจการเมือง
เปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตทางเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับ
การพัฒนาของ “พลังการผลิต” ซึ่งสามารถแก้วิกฤตการณ์
ทางเศรษฐกิจของปวงชนแห่งสังคมได้

ผมจึงขอให้ท่านที่ถือคำขวัญว่า การปฏิวัติจะต้อง
เปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตนั้นศึกษาจากนักวิชาการของ
ท่านด้วยว่าการเปลี่ยนระบบจักรพรรดิจีนมาเป็นสาธารณรัฐ
นำโดยชนุ้ยตั้นนั้น นอกจากล้มระบบจักรพรรดิจีนแล้ว
ได้มีการเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตทางเศรษฐกิจศักดินา
ระหว่างเจ้าที่ดินกับชาวนาอย่างไรบ้าง ระหว่างนายทุนจีน
กับกรรมกรจีนอย่างไรบ้าง และระหว่างจักรวรรดินิยม

(Imperialism) กับมวลราษฎรจีนอย่างไรบ้าง

เท่าที่ทราบนั้น สนธิสัญญาไม่เสมอภาคระหว่างจีนกับจักรวรรดินิยมสัมพันธมิตรหลายชาติได้ยกเลิกระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 คือภายหลังสยามได้จัดการทำสนธิสัญญาเสมอภาคกับจักรวรรดินิยมนานาชาติ แล้วหลายปีส่วนความสัมพันธ์การผลิตศักดินา และทุนนิยมก็ปรากฏว่าตลอดเวลาที่รัฐบาลก็มักมีมติที่สืบต่อจากชนยัดเข็นนั้นไม่เคยทำเลยจนกระทั่งรัฐบาลของราษฎรจีนที่ต่งซันเมื่อ ค.ศ. 1949 เป็นผู้เปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิต แต่รัฐบาลของคณะราษฎรได้จัดการเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตศักดินาที่พระมหากษัตริย์เป็นเจ้าของที่ดินทั้งหลายในสังคมมาเป็นระบบที่พระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญประชาธิปไตยได้ออกกฎหมายห้ามยึดทรัพย์สินของกสิกร ได้ยกเลิกอากรค่านาและเงินรัชูปการซึ่งเป็นซากของการ “ส่งส่วย” ตามระบบเศรษฐกิจศักดินา

แม้คณะราษฎรจะยังไม่สมบูรณ์ในการเปลี่ยนความ

สัมพันธการกผลิตักตึนาและทุนนิยม ถ้าท่านที่มาพบผมมีใจ
เป็นธรรมก็จะเห็นว่าคณะราษฎรได้กระทำการเปลี่ยนความ
สัมพันธการกผลิตทางเศรษฐกิจมากกว่าการเปลี่ยนจักรพรรดิ
จีนนำโดยซุนยัตเซ็น แต่เหตุใดท่านเรียกรการเปลี่ยนระบบ
จักรพรรดิจีนนำโดยซุนยัตเซ็นว่า “ปฏิวัติ” ส่วนการ
เปลี่ยนแปลงการปกครองของสยามนำโดยคณะราษฎรจึงถูก
ตกอันดับว่าไม่ใช่สิ่งที่ท่านผู้นั้นเรียกว่า “ปฏิวัติ”

8. ท่านที่เป็นอดีตกรรมการกลางของพรรค ซึ่งมี
ฐานะเป็นนักวิชาการนั้น อย่างน้อยก็ต้องอ่านหนังสือชื่อ
“ปัญหาเลนิน” ซึ่งสตาลินแต่งไว้ อันเป็นหนังสือที่สมาชิก
อันดับกรรมการต้องศึกษา ท่านก็น่าที่จะแจ้งความจริงทาง
วิชาการให้สานุศิษย์ของท่านทราบว่าเมื่อนั้น ๆ ได้อธิบาย
ถึงลักษณะที่เป็น “เรฟโวลูชัน” ซึ่งบางท่านแปลว่า
“ปฏิวัติ” นั้นตามที่เมริกกล่าวไว้ ดังต่อไปนี้

(1) มาร์กซ์สนับสนุนขบวนการกู่ชาติของชาวโปแลนด์
และชาวฮังการีที่ต่อสู้ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เมื่อกลาง

ศตวรรษที่ 19 นั้นว่าเป็น “ชาติเรฟโวลูชันนารี”
(Revolutionary Nations)

(2) สตาลินอธิบายว่า ขบวนการกู้อิสรภาพของชาติภายใต้แอกจักรวรรดินิยมนั้นไม่จำเป็นต้องมีชนชั้นผู้ไร้สมบัติ (กรรมาชีพ) เป็นส่วนประกอบ หรือจำเป็นต้องมีแผนการสถาปนาสาธารณรัฐ ท่านยกตัวอย่างว่าการที่กษัตริย์ (เอมร์) แห่งอัฟกานิสถานต่อสู้จักรวรรดินิยมอังกฤษเพื่อเอกราชของชาตินั้นเป็น “การต่อสู้ทางเรฟโวลูชันนารี (Revolutionary Struggle) แม้ว่ากษัตริย์นั้นและผู้ร่วมมือของพระองค์มีทรรศนะราชาธิปไตย

(3) สตาลินยกตัวอย่างว่า พ่อค้าและปัญญาชนเจ้าสมบัติยิปต์ที่ต่อสู้จักรวรรดิอังกฤษเพื่อเอกราชของชาตินั้นเป็น “การต่อสู้ทางเรฟโวลูชันนารี” (Revolutionary Struggle) แม้บุคคลที่ต่อสู้จะคัดค้านระบบสังคมนิยม

(4) สตาลินยกตัวอย่างว่า การเรียกร้องให้มีรัฐสภา “คูมา” สมัยที่พระเจ้าซาร์เป็นมหาบรมศกดินาใน ค.ศ.

1905 นั้น เป็น “การเรียกร้องทางเรฟโวลูชันนารี”
(Revolutionary Demand).

(5) สตาลินอ้างคำของเลนินว่า “ทุก ๆ ก้าวที่
ดำเนินก้าวหน้าตามแนวทางกฏีสรภาพนั้นเป็นก้าว
หนึ่งทางเรฟโวลูชันนารี (Revolutionary Step)”

ท่านผู้อ่านย่อมเห็นได้ว่า เมื่อดังกล่าวมานานมาแล้วนั้น
มิได้กล่าวว่าการเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตเป็นเครื่องชี้
ลักษณะของ “เรฟโวลูชัน” เพราะการเปลี่ยนความ
สัมพันธ์การผลิตอาจเป็นการเปลี่ยนที่ก้าวหน้า หรือถอย
หลังไปสู่ระบบเก่าก็ได้เช่นการเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิต
สังคมนิยมให้ถอยหลังกลับสู่ทุนนิยม หรือการเปลี่ยนความ
สัมพันธ์การผลิตทุนนิยมให้กลับสู่ระบบเศรษฐกิจศักดินา
 ฯลฯ ฉะนั้นหลักที่เมธีนั้นให้ไว้ในการศึกษาลักษณะของ
“เรฟโวลูชัน” คือ

1) ทุก ๆ ก้าวที่ดำเนินตามแนวทางกฏีสรภาพของ
มนุษย์ก็ถือว่าเป็นก้าวหน้าหนึ่งทางเรฟโวลูชัน

2) ความรู้เบื้องต้นที่ชาวมาร์กซิสต์จะต้องมี คือการพิจารณาปรากฏการณ์ทางสังคมจะต้องพิจารณาตามสภาพ, ที่, กาละ, ของแต่ละสังคม ฉะนั้นสตาลินจึงวินิจฉัยว่าการต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติอัฟกานิสถานนำโดย กษัตริย์ (เอมีร์) และสาวกที่นิยมสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งต่อสู้จักรวรรดินิยมอังกฤษที่ยกกองทหารมารุกรานนั้นว่าเป็นการต่อสู้ทาง “เรฟโวลูชัน” เพราะสภาพของอัฟกานิสถานสมัยนั้นยังไม่มีอุตสาหกรรมที่ใช้เครื่องจักรกลสมัยใหม่ จึงยังไม่มี “เจ้าสมบัติ” (Bourgeois, Modern capitalist) ซึ่งเป็นนายทุนสมัยใหม่ และยังไม่มี “ชนชั้นผู้ไร้สมบัติ” (โพรเลตารียาต์) ซึ่งเป็นกรรมกรสมัยใหม่ ฉะนั้นเท่าที่ กษัตริย์ และสาวกของพระองค์ทำการต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติสมัยนั้นก็ถือว่าเป็นการก้าวหน้าทางเรฟโวลูชัน

ถ้าเรานำหลักที่สตาลินวินิจฉัย มาประยุกต์แก่สมัย

รัชกาลที่ 5 ซึ่งได้ต่อสู้จักรวรรดินิยมอังกฤษฝรั่งเศสตามวิธีของพระองค์จนสยามคงความเป็นเอกราชทางนิตินัย ซึ่ง

คนไทย และลูกหลานจีนได้อาศัยอยู่ในสยามที่เป็นประเทศ
เอกราชทางนิตินัยนั้น ก็นับว่ารัชกาลที่ 5 ได้ทรงต่อสู้ทาง
เรฟโวลูชันตามสภาพที่พระองค์และปวงชนชาวไทยสมัยนั้น
ได้ยอมเสียสละชีวิตกระทำตามสภาพของตน ซึ่งต่างกับ
จักรพรรดิจีน

3) การที่มาร์กซ์สนับสนุนชาวโปแลนด์ และชาวฮังการี
เมื่อศตวรรษที่ 19 ซึ่งต่อสู้ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์นั้น
แม้ประเทศทั้งสองมีอุตสาหกรรมสมัยใหม่ และมีชนชั้นผู้ไร้
สมบัติ (โพรเลตารียัต) ซึ่งเป็นกรรมกรสมัยใหม่ แต่ตาม
สภาพแวดล้อมของโปแลนด์ และฮังการีสมัยนั้นการเปลี่ยน
สมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นประชาธิปไตยเจ้าสมบัติก็เป็น
การก้าวหน้าพอแก่สภาพขณะนั้น

4) ท่านที่เห็นด้วยกับอดีตกรรมการของพรรคหนึ่ง
ซึ่งอธิบายไว้ในหนังสือ “ชีวิตฉัน” ถึงทฤษฎี “ไดอา-
เล็กติกัล แอนด์ ฮิสตอริกัล แมทีเรียลลิสม์” ว่า “วัตถุ
นิยมวิภาษและประวัติศาสตร์” นั้น ก็เป็นเสรีภาพ

ของท่านที่จะเห็นเป็นเช่นนั้นได้ แต่ผมขอให้ท่านศึกษา
 “ประวัติศาสตร์” เพียงเบื้องต้นเป็นอย่างน้อยให้สมกับชื่อ
 เรื่องที่ท่านตั้งเป็นศัพท์ไทยไว้ โดยเฉพาะกรณีแห่งการ
 เปลี่ยนระบบสังคมของฝรั่งเศสเมื่อ ค.ศ. 1789 ซึ่งบางท่าน
 ยอมให้เป็นสิ่งที่ท่านเรียกว่า “ปฏิวัติ” นั้น ผมก็ขอให้
 ท่านศึกษาประวัติศาสตร์ของฝรั่งเศสโดยสังเขปต่อไป

ก. เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม ค.ศ. 1789 “สภา
 ฐานันดรทั่วไป” (États Generaux) ซึ่งประกอบด้วยเจ้า
 ศักดินา ข้าราชการ บรรพชิต และเจ้าสมบัติ (บารอน) ซึ่ง
 เป็นผู้แทนราษฎรได้มีการประชุมกัน และมีการขัด
 แย้งเกี่ยวกับระบบการเมืองเก่าที่จะต้องเปลี่ยนเป็นระบบ
 ประชาธิปไตยโดยยังคงมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ต่อ
 มาในวันที่ 9 กรกฎาคมปีนั้นสภาฐานันดรทั่วไปซึ่งเจ้า
 สมบัติ (บารอน) เป็นผู้แทนราษฎรมีเสียงข้างมากได้ลงมติ
 ให้เปลี่ยนสภาพของสภานั้นเป็น “สภารัฐธรรมนูญแห่ง
 ชาติ” ซึ่งทำหน้าที่เป็นสภานิติบัญญัติและร่างรัฐธรรมนูญ

ประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอยู่ภายใต้
รัฐธรรมนูญ

วันที่ 14 กรกฎาคมปีนั้นราษฎรกรุงปารีสได้โจมตี
คุกบาสตีย์ล์ ซึ่งถือว่าเป็นอนุสรณ์แห่งการก่อกำเนิดของ
ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ แล้วสถาปนาการปกครองตน
เองของกรุงปารีส (1789) สภารัฐธรรมนูญได้ออกกฎหมาย
หลายฉบับเลิกสิทธิพิเศษของระบบศักดินา และได้ประกาศ
รัฐธรรมนูญฉบับ 3 กันยายน ค.ศ. 1791 ให้ฝรั่งเศสเป็น
ระบบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขภาย
ใต้รัฐธรรมนูญ

การกระทำที่เริ่มตั้งแต่พฤษภาคม ค.ศ. 1789 มาจนถึง
ตอนนี้ทั่วโลกก็เรียกกันว่าเรฟโวลูชัน ท่านที่ศึกษาประวัติ
ศาสตร์ฝรั่งเศสจากภาษาจีนก็ขอให้ตรวจดูว่า จีนเรียกการ
เปลี่ยนแปลงของฝรั่งเศส โดยสภารัฐธรรมนูญว่าเป็น
“เก๋อมีง” 革命 หรือมิใช่

บ. ใน ค.ศ. 1792 พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 และพระราชินีองตัวเนตต์ได้ทรงติดต่อกับออสเตรียให้ยกกองทัพเข้ามาปราบราษฎรฝรั่งเศส จึงเป็นการจำเป็นที่รัฐสภาฝรั่งเศสต้องให้พระมหากษัตริย์คงใช้พระราชอำนาจชั่วคราว แต่ต่อมาฝรั่งเศสจำเป็นต้องทำสงครามกับออสเตรีย ราษฎรฝรั่งเศสจึงเรียกร้องให้ล้มสถาบันพระมหากษัตริย์ และสถาปนาสาธารณรัฐขึ้น ถ้าท่านผู้ใดถือว่าการเปลี่ยนระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญมิใช่สิ่งที่ท่านเรียกว่า “ปฏิวัติ” ท่านก็ย่อมนับว่า “ปฏิวัติ” ฝรั่งเศสเพิ่งเริ่มเมื่อ ค.ศ. 1792 ต่างกับที่ทั่วโลกนับว่าเรฟโวลูชันเริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1789 อย่างไรก็ตามวิธีที่ฝรั่งเศสสามารถสถาปนาสาธารณรัฐนั้นมีใช้มวลราษฎรฝรั่งเศสยกกำลังมาพิชิต หากเป็นไปโดยมวลราษฎรเรียกร้องให้รัฐสภาลงมติสถาปนาสาธารณรัฐ

ค. เมื่อฝรั่งเศสสถาปนาเป็นสาธารณรัฐแล้วก็ต้องเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจและการเมืองภายในกับภายนอก

หลายประการ คณะบริหารประเทศต้องเปลี่ยนกันหลาย
 ชนิดล้มลุกคลุกคลานในระหว่างเวลา 9 ปี โดยเฉพาะการ
 เศรษฐกิจนั้น ไม่ได้เตรียมตัวมีแผนการแก้วิกฤตการณ์
 เศรษฐกิจไว้ให้ดีกว่านั้น เศรษฐกิจที่ทรุดอยู่แล้วก็ยิ่งทรุด
 หนักลงไปอีก บัตรแทนเงินตราที่เรียกเป็นภาษาฝรั่งเศส
 ว่า “อัสซิกญาต์” (Assignat) ที่มีค่าลดลงมากอยู่ก่อนแล้ว
 นั้น เมื่อรัฐบาลเก็บภาษีอากรได้ไม่พอจ่ายก็ออกบัตรชนิด
 นั้นเพิ่มมากมาย จึงทำให้บัตรนั้นลดค่าลงเกือบถึงศูนย์
 อันเป็นสภาพที่คล้ายกับเงินระหว่าง ค.ศ. 1945 ถึง 1949
 (ก่อนสถาปนาสาธารณรัฐของสาธารณรัฐจีน) ซึ่ง 1 ดอลลาร์
 อเมริกามีค่าประมาณ 1,000,000 เหยียญจีน ผู้ใดไปจ่าย
 ตลาดก็ต้องมีกระเป๋าหัวใส่ธนบัตรจีน ต่อมาก็มีคนตั้งได้
 เปลี่ยนธนบัตรจีน มีอัตราเดิม 4 เหยียญต่อ 1 ดอลลาร์
 อเมริกัน แต่ก็มีค่าตกลงเรื่อย ๆ อีก เมื่อก่อนปลดแอก
 กรุงนานกิง 1 เหยียญอเมริกัน มีค่าประมาณ 500,000
 เหยียญจีน

๑. “คณะอำนวยการรัฐ” (Directoire) ซึ่งมี

อำนาจสูงสุดของสาธารณรัฐฝรั่งเศสระหว่าง ค.ศ. 1795 ถึง 1799 ไม่สามารถแก้วิกฤตการณ์เศรษฐกิจได้ดังกล่าวดังแล้ว ผู้ร้ายชุกชุม ความสงบเรียบร้อยภายในไม่มี

ดังนั้นใน ค.ศ. 1799 นายพลนโปเลียน โบนาปาร์ต จึงทำรัฐประหารล้มระบบ “คณะอำนวยการรัฐ” แล้ว สถาปนา “ระบบกงสุลเผด็จการ” (Consulat) ตามวิธีที่ ชาวโรมันเคยทำมาในภาวะฉุกเฉิน

คณะกงสุลเผด็จการประกอบด้วยกงสุล 3 คน ท่าน นายพลเป็นกงสุลคนที่ 1 มีอำนาจสูงสุดซึ่งเท่ากับเป็นเผด็จการรัฐ แม้ท่านนายพลเป็นทหารแต่มีความรู้ทางเศรษฐกิจและนิติศาสตร์ ท่านจึงตั้งธนาคารชาติแห่งประเทศฝรั่งเศส (Banque de France) เปลี่ยนบัตรแทนเงินตราเดิมที่เสื่อมค่า โดยมีเงินตราใหม่ และรักษาเสถียรภาพของเงินตราไว้ได้ อีกทั้งได้จัดทำประมวลกฎหมายขึ้นในสมัยนั้น ท่านได้

วางระบบปกครองภายใน และรักษาความสงบเรียบร้อยได้
ชาวฝรั่งเศสจำนวนมากจึงนิยมท่านนายพลคนนั้น

ใน ค.ศ. 1804 ท่านได้อาศัยเสียงข้างมากในรัฐสภา
ซึ่งท่านเป็นผู้แต่งตั้งนั้นลงมติให้ใช้รัฐธรรมนูญใหม่ ยก
เลิกสาธารณรัฐ โดยสถาปนาระบบ “จักรวรรดิ”
(Empire) ขึ้นแทนที่ ซึ่งท่านนายพลเถลิงถวัลย์ราชสมบัติ
เป็น “จักรพรรดิ” (Empereur) ทรงพระนามว่า
“นโปเลียนที่ 1”

ต่อจากนั้นมาก็มีการต่อสู้ระหว่างพวกนิยมราชวงศ์
เดิมซึ่งมีพระราชา (Roi) เป็นประมุขเรียกว่า “ราชานิยม”
(Royaliste) กับพวกนิยมระบบซึ่งมี “จักรพรรดิ”
(Empereur) เป็นประมุขเรียกว่า “จักรพรรดินิยม”
(Imperialiste) หรือเรียกว่า “โบนাপาร์ตนิยม”
(Bonapartiste) และพวกทั้งสองนั้นก็ขัดแย้งกับพวกนิยม
ระบบสาธารณรัฐการต่อสู้ได้ผลัดกันชนะผลัดกันแพ้หลาย
ยกในระหว่างเวลากว่า 70 ปี จนถึง ค.ศ. 1870 จึงได้มี

ระบบสาธารณรัฐฝรั่งเศสครั้งที่ 3 แล้วต่อมาเปลี่ยนเป็นครั้งที่ 4 และครั้งที่ 5 ในปัจจุบันนี้

9. สถานะของอดีตกรรมการกลางแห่งพรรคหนึ่ง ที่กล่าวถึงนั้นได้อ้างอีกว่า การเปลี่ยนแปลงฯ เมื่อ 24 มิถุนายน 2475 ไม่ใช่สิ่งที่เขาเรียกว่า “ปฏิวัติ” เพราะเขาถือว่าเป็น “รัฐประหาร” เท่านั้น ผมเห็นว่าผู้นั้นปะปนยุ่งเหยิงในเป้าหมายอันเป็นลักษณะของ “เรฟโวลูชัน” กับ “วิธีได้อำนาจอรัฐ” คือเอา วิธีการ ปะปนกับ หลักการ

ขอให้ท่านผู้อ่านสังเกตว่า คำว่า “รัฐประหาร” นั้น พระเจ้ารววงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปฯ ได้ทรงบัญญัติขึ้น เพื่อถ่ายทอดคำอังกฤษ และฝรั่งเศส “กู๊ป เด ตาต” (Coup d'État) ที่แปลตามตัวว่าการเขกหรือกระแทกอำนาจอรัฐ อันเป็น “วิธีการยึดอำนาจอรัฐโดยฉับพลัน” โดยลำพังวิธีการนั้น ยังไม่แสดงลักษณะว่าเป็นหรือไม่เป็น “เรฟโวลูชัน” ก็จะต้องพิจารณาว่าวิธีการรัฐประหารใดนำไปสู่การเปลี่ยนระบบสังคม ให้ก้าวหน้าตามวิถีทางกู่

อิสรภาพก็มีลักษณะเป็น “เรฟโวลูชัน” ซึ่งปรากฏในหลายประเทศแห่งค่ายสังคมนิยม

แต่รัฐประหารได้นำไปสู่การตั้งสังคมให้ถอยหลัง รัฐประหารนั้นก็มีลักษณะเป็น “รีแอกชันนารี” คือการถอยหลังเข้าคลอง ที่เรียกว่า “รัฐประหารปฏิกริยา” เช่น รัฐประหารในสยามเมื่อ 8 พ.ย. 2490

ส่วน “สงครามกลางเมือง” (ซีวิลวอร์) นั้นก็มิใช่เป็น “เรฟโวลูชัน” ทุกกรณีก็ต้องสุดแต่ที่ว่าสงครามกลางเมืองนั้น ทำเพื่อเปลี่ยนระบบสังคมเก่ามาเป็นสังคมนิใหม่ที่ก้าวหน้า หรือเพื่อก่อตั้งสังคมให้ถอยหลัง เช่น สงครามกลางเมืองของสเปนนำโดยฟรังโกนั้นเป็นสงครามกลางเมืองปฏิกริยา ทำนองเดียวกันกับการเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตทางเศรษฐกิจของสังคมนิใด ๆ ถ้าทำให้ผลผลิตตกต่ำจากที่เคยมีอยู่เดิมต้องลดน้อยลงไป การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์การผลิตเช่นนั้นก็เป็นปฏิกริยา

10. ในระหว่างเวลา 12 ปี นับตั้งแต่ พ.ศ. 2489 ซึ่งมีการโต้แย้งกันเรื่องศัพท์ใหม่ของไทยว่า “ปฏิวัติ” และคอมมิวนิสต์บางสาขามีให้สันนิษฐานถือว่า การเปลี่ยนแปลงโดยคณะราษฎรเมื่อ 2475 เป็น “ปฏิวัติ” นั้นก็เกิดเหตุการณ์เมื่อ 20 ตุลาคม 2501 คือจอมพลสฤษดิ์กับพวก ร่วมกันจัดตั้งเป็นคณะเรียกว่า “คณะปฏิวัติ” ขึ้นทำการล้มระบบปกครองตามรัฐธรรมนูญ 2475 แก้ไขเพิ่มเติม แล้วปกครองประเทศตามระบบเผด็จการ คือใช้วิธีปกครองโดย “คำสั่งคณะปฏิวัติ” ซึ่งมีผลเป็นกฎหมายสูงสุด ทำให้คนไทยออกสั่นขวัญหาย เพราะคณะปฏิวัติจับคนไปประหารชีวิตได้โดยไม่ต้องส่งตัวไปให้ศาลชำระ เป็นอันว่าจอมพลสฤษดิ์กับพวกได้ถือเอาคำว่า “ปฏิวัติ” ไปใช้เรียกการกระทำของตนสมดังความหมายตามมูลศัพท์ว่า การเปลี่ยนหลักมูลกลับหรือถอยหลังกลับไปสู่ระบบเผด็จการอย่างเจ้าทาสเจ้าศักดินายิ่งกว่า สมบูรณาญาสิทธิราชย์สมัยพระปกเกล้าฯ คำสั่งของคณะปฏิวัตินั้น รัฐธรรมนูญฉบับ

ต่อๆ มารวมทั้งฉบับ 2517 ก็รับรองว่าเป็นกฎหมายใช้อยู่
จนทุกวันนี้ (ยกเว้นรัฐสภาให้ยกเลิกบางฉบับ) จึงเป็นอัน
ว่าคำ “ปฏิวัติ” ในภาษาไทยนั้นได้รับรองโดยรัฐสภาไทย
ตามความหมายที่แสดงออกโดยการกระทำของจอมพลสฤษดิ์
กับพวก

ผมจึงเห็นว่า ไม่สมควรที่ผู้รักชาติและประชาธิปไตย
ไทย ซึ่งต้องการพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวหน้าสู่ความเป็น
ประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์จะใช้คำว่า “ปฏิวัติ” เพื่อเรียก
การกระทำของตน คือควรปล่อยให้คำไทยที่มีความ
หมายเฉพาะเรียกรกระทำของจอมพลสฤษดิ์กับพวก ซึ่ง
เป็นการเปลี่ยนระบบสังคมให้ถอยหลังกลับ

11. ในหนังสือของผมเรื่อง “ความเป็นอนิจจังของ
สังคม” พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2500 และในปีนั้นเองได้
พิมพ์อีก 2 ครั้ง และต่อมามีผู้พิมพ์อีกไม่น้อยกว่า 5 ครั้ง
ผมได้เสนอให้ถ่ายทอดคำอังกฤษ “Evolution” (อีโวลูชัน) -
เป็นศัพท์ไทยว่า “วิวัฒนาการ” ผมมีความยินดีที่ข้อเสนอของ

ผมตรงกับคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ของราชบัณฑิตยสถาน
ซึ่งพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปฯ เป็นนายกและ
ประธานกรรมการฯ ได้ถ่ายทอดคำ “Evolve” อันเป็น
กริยาของ “Evolution” เป็นศัพท์ไทยว่า “วิวัฒน์”

ส่วนคำอังกฤษว่า “Revolution” (เรฟโวลูชัน) นั้น
ราชบัณฑิตยสถานยังมิได้กล่าวไว้ในหนังสือว่าด้วย “บัญญัติ
ศัพท์” พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2517 ส่วนผมได้เสนอไว้ในหนังสือ
เรื่อง “ความเป็นอนิจจังของสังคม” ให้ถ่ายทอดคำอังกฤษ
นั้นเป็นศัพท์ไทยว่า “อภิววัฒน์” มีคำอธิบายดังต่อไปนี้

“อภิววัฒน์” ประกอบด้วยคำ “อภิ” ซึ่งเป็นคำ
ใช้นำหน้าศัพท์ มีความหมายว่า ยิ่ง วิเศษ, เหนือ กับคำ
ว่า “วิวัฒน์” ซึ่งแปลว่า ความเจริญ, ความงอกงาม
เมื่อรวมความหมายของคำทั้งสองแล้วได้ความว่า “ความ
งอกงามอย่างยิ่งหรืออย่างวิเศษ” ทั้งนี้ตรงกับความ
หมายทางวิทยาศาสตร์สังคมดังกล่าวมาแล้ว คือการเปลี่ยน
ระบบเก่าตามแนวทางปฏิสรภาพของมนุษย์ที่ถูกกดขี่เบียด

เขียนนั้น เป็นการเปลี่ยนที่ก้าวหน้า ซึ่งเป็นการเปลี่ยน
อย่างวิเศษ

คำว่า “อภิวัฒน์” นี้นำมาใช้ได้แก่การเปลี่ยนแปลง
ที่ก้าวหน้ายิ่งใหญ่วิทยาศาสตร์ และเทคนิคแห่งการผลิต
ทางเศรษฐกิจ เช่น “Industrial Revolution” นั้นเรา
อาจเรียกเป็นศัพท์ไทยได้ว่า “อภิวัฒน์อุตสาหกรรม”

ท่านที่สนใจในกสิกรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญแห่ง
ผลิตผลของสยามเวลานี้ไม่ควรมองแต่ด้านการเมืองซึ่งเป็น
โครงสร้างเบื้องบนเท่านั้น ขอให้นึกถึงชาวนาและกสิกร
ให้มาก ๆ ว่าเวลานี้ก็มีอภิวัฒน์อีกชนิดหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า
“Green Revolution” แปลตามตัวว่า “อภิวัฒน์เขียว”
หรือการอภิวัฒน์ทางวิทยาศาสตร์และเทคนิคกับเครื่องมือ
กสิกรรม อันเป็นการอภิวัฒน์ที่ก้าวหน้าอย่างวิเศษที่เปลี่ยน
วิธีการผลิตกสิกรรมของเทคนิค และเครื่องมือผลิตที่ใช้กัน
อยู่ตามระบบเศรษฐกิจศักดินา

ส่วนวิธีที่จะทำให้บรรลุถึงการ “อภิวินัย” นั้นเป็น
 เรื่องของ “วิธีการ” ซึ่งทุกตำราของเมธีสอนให้พิจารณา
 ตามความเหมาะสมแก่สภาพ ท้องที่ กาละ ของแต่ละสังคม
 สำหรับผู้ที่อ้างว่านับถือลัทธิมาร์กซ์ตามแนวทางเลนินนั้น
 ถ้าอ่านคำสอนของเลนินโดยตลอดก็จะพบว่าท่านกล่าวไว้ว่า
 ผู้ที่พูดว่าจะเอาวิธีนั้นหรือไม่เอาวิธีนี้เป็นผู้ที่ไม่เข้าใจแม้แต่
 หลักการเบื้องต้นของสสารธรรม ประติการ และวิวรรตการ
 ท่านว่าอาจมีวิธีที่มนุษย์ไม่เคยทำมาก่อน แต่เป็นวิธีที่
 เหมาะสมแก่สภาพ ท้องที่ กาละ ของแต่ละสังคมก็ได้
 เหตุฉะนั้นใน ค.ศ. 1920 ท่านจึงคัดค้านพวกที่ท่านเรียกว่า
 “คอมมิวนิสต์ปีกซ้าย, ความคิดระส่ำระสายอย่างเด็กไร้
 เติญสา” (LEFT WING COMMUNISM, AN
 INFANTILE DIORDER) รวมทั้งคอมมิวนิสต์อังกฤษ
 ส่วนหนึ่งที่คัดค้านการต่อสู้ทางรัฐสภา ท่านกล่าวสำหรับ
 สังคมอังกฤษที่มีสภาพพิเศษโดยเฉพาะ ซึ่งมีระบบรัฐสภา
 ประชาธิปไตยและมีระบบเลือกตั้งเป็นประชาธิปไตยต่างกับ

หลายสังคมที่รัฐสภาและการเลือกตั้งมีขึ้นเพื่อชนชั้นเจ้า-
สมบัตินายทุนนั้น ว่า

“พรรคคอมมิวนิสต์ในบริเตนใหญ่ต้องใช้การ
เลือกตั้งทางรัฐสภาเสมอไปโดยไม่หยุดยั้ง และโดย
ไม่บ้ายเบี่ยง”

(The communists in Great Britain should
constantly unremittingly and undeviatingly utilise
parliamentary elections.....)

ท่านที่ใช้สามัญสำนึกอันเป็นตรรกวิทยาเบื้องต้นของ
มนุษยชาติย่อมเห็นได้ว่าคำกล่าวของเลนินที่มีให้ถือเอาวิธี
ใดเป็นคัมภีร์ตามตัวนั้นตรงกับธรรมชาติแท้จริงของมนุษย์
ผู้ใดมีความเป็นอยู่อย่างราษฎร ก็ย่อมประสบพบเห็นว่า
ราษฎรในประเทศหนึ่ง ๆ ย่อมมีความถนัดต่าง ๆ กัน แม้ใน
ระหว่างบุคคลที่เข้าลักษณะเป็นกรรมกรนั้น กรรมกรก็มี
ความถนัดในการทำงานแตกต่างกันตามชนิดและชนิดปลีก
ย่อยของการทำงาน เช่นกรรมกรแบกหามก็ถนัดในการนั้น

และกรรมกรในวิสาหกิจที่ใช้เครื่องจักรกลก็มีความถนัดในงานนั้นต่างกับกรรมกรแบกหาม ส่วนชาวนาก็มีความถนัดในการทำนาต่าง ๆ กันตามสภาพท้องถิ่นที่กาละ เช่นชาวนาไทยไม่ถนัดในการใช้ปุ๋ยอุจจาระมนุษย์ แต่ชาวนาจีนมีความถนัดใช้ปุ๋ยชนิดนั้น แม้ในระหว่างชาวนาจีนด้วยกันก็ถนัดใช้ปุ๋ยอุจจาระมนุษย์ต่างกันตามท้องถิ่น เช่นชาวนาจีนบริเวณใกล้กรุงปักกิ่งซึ่งผมเคยสังเกตการณ์หลายปีนั้น ก็เห็นว่าเขาถนัดใช้ปุ๋ยอุจจาระมนุษย์ที่ตากหรือผึ่งให้แห้งก่อน ส่วนชาวนาและชาวสวนผักบริเวณกว้างต้งถนัดใช้อุจจาระสดโดยเขาไม่มีความรังเกียจ

ขอให้ท่านพิจารณาถึงวิธีรับประทานอาหารว่าคนในชาติหนึ่งถนัดวิธีต่างกับอีกชาติหนึ่งตามสภาพ และท้องถิ่น เช่น ราษฎรไทยส่วนมาก (นอกจากคนสมัยใหม่) ก็ถนัดใช้มือเปิบข้าวที่รับประทานผักจิ้มน้ำพริก ซึ่งถ้าใช้ตะเกียบรับประทานอาหารไทยแท้ก็ไม่ถนัด คนไทยสมัยใหม่ที่ใช้ช้อนส้อมนั้นก็ต้องมีผู้หันผักให้พอดีคำก่อน คนฝรั่งเศสถนัดใช้ส้อมกับมีดในการรับประทานอาหาร และถนัดใช้ส้อมเป็น

พิเศษ ถ้ารับประทานปลาที่ใช้ส้อมอย่างเดียว โดยเอามือ
 ขวาก็จับส้อม เอามือซ้ายถือขนมปังชิ้นหนึ่งดันปลาให้เข้า
 ส้อม แต่คนอังกฤษถนัดใช้มีดปลาที่ทำเฉพาะกับส้อม ฯลฯ

นั่นก็คือ วิธีที่จะเข้าสู่การอภิวัฒน์ตามความหมายว่า
 ทุก ๆ ก้าวหน้าตามแนวทางปฏิสรภาพนั้นก็ต้องสุดแท้แต่
 ความถนัดของบุคคล การที่ผู้ใดอ้างว่าต้องทำตามวิธีที่ตน
 ต้องการจึงจะยกย่องว่าเป็นวิธีอภิวัฒน์นั้น ก็เป็นเรื่องที่เรียก
 ว่าคิดตาม “อัตวิสัย” หรือ “จิตนิยม” หรือคิดตามใจ
 ตนเองโดยไม่มองถึงความถนัด ของแต่ละบุคคล และยังผู้
 อ้างเองก็ไม่ถนัด ในวิธีชักชวนให้คนอื่นทำแล้วก็เป็น การ
 พุดโดยไม่รับผิดชอบ

12. โดยที่อาจารย์ชีววิทยาผู้หนึ่งถามผมในที่ประชุม
 ที่นครเอดินเบอะเรอสกอตแลนด์ว่า ในทางชีววิทยานั้น
 การเปลี่ยนแปลงดำเนินไปตามวิธีที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า
 “Evolution” (อีโวลูชัน) แต่เหตุใดในทางวิทยาศาสตร์
 สังคมจึงมีวิธีที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า (Revolution) ซึ่ง
 ผมถ้อยทอดเป็นศัพท์ไทยว่า “อภิวัฒน์”

ผมจึงขอชี้แจงดังต่อไปนี้

(1) ผมขอข้อมความเข้าใจว่าในทางวิทยาศาสตร์
ธรรมชาตินั้น การเปลี่ยนแปลงของสสารมี 2 วิธีคือ

ก. วิธีเปลี่ยนแปลงทางปริมาณ (Quantitative Change) ซึ่งค่อยเป็นค่อยไปที่ละนิดๆ ในระหว่างช้านาน
ก็ได้ผลเป็นการเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพ (Qualitative Change) เช่นสิ่งมีชีวิตแรกคือ เซลล์ ที่พัฒนาในระยะ
เวลาหลายล้านปีก็เป็นผลให้มีสัตว์ที่พัฒนาสูงขึ้นตามทฤษฎี
วิวัฒนาการของดาร์วิน แล้วก็มีสัตว์ชนิดหนึ่งคือกระ皮ที่มี
อวัยวะดีกว่าสิ่งทั้งหลาย แล้วพัฒนาเป็นมนุษยชาติ ทั้งนี้
เป็นไปตามกฎแห่งการคัดเลือกตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต
ที่มีคุณภาพดีขึ้นจึงดำรงอยู่ได้ ส่วนที่อ่อนแอก็กับสูญไป
(Survival of the Fittest)

ข. วิธีเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพ (Qualitative Change) เช่น ในทางฟิสิกส์นั้น น้ำที่ถูกความร้อนมากก็
เปลี่ยนสถานะเป็นไอน้ำ ถ้าถูกความเย็นมากก็เปลี่ยนสถานะ
เป็นน้ำแข็ง

(2) วิธีเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติดังกล่าวใน (1) นั้นก็นำมาประยุกต์กับวิธีเปลี่ยนแปลงของระบบสังคมได้ คือ ระบบสังคมเปลี่ยนแปลงได้โดยวิธี “วิธีวิวัฒน์” (Evolutionary Method) ซึ่งตรงกับวิธีเปลี่ยนแปลงทางปริมาณ (Quantitative Change) และวิธือวิวัฒน์ (Revolutionary Method) ซึ่งตรงกับวิธีเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพ (Qualitative Change) ผมขอคัดเอาความตอนหนึ่งที่ผมกล่าวไว้ในหนังสือว่าด้วย “ความเป็นอนิจจังของสังคม” ดังต่อไปนี้

จังหวะของการเคลื่อนไหวของสังคมมีอยู่สองชนิด
คือ

ก. วิธีวิวัฒน์ กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงที่สภาวะใหม่ของสังคม ได้ดำเนินกิจกรรมประจำวันไปโดยความสำนึกตามธรรมชาติเอง และทำให้สภาวะเก่าเปลี่ยนแปลงทางปริมาณจำนวนเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งเมื่อรวมกันเข้าก็ได้จำนวนการเปลี่ยนแปลงมากซึ่งเป็นการเปลี่ยนระบบเก่าทางระบบ เช่นการเปลี่ยนแปลงระบบทาสในสังคมไทยที่เป็น

ไปตามวิถี “วิวัฒน์” ที่ละเอียดละน้อยตั้งแต่สมัยอยุธยาในที่สุดก็เป็นการเปลี่ยนแปลงระบบทาสทั้งระบบ

“การเปลี่ยนแปลงระบบศักดินาเป็นระบบธนาณภาพของหลายสังคมก็ดำเนินไปตามวิถีวิวัฒน์ เช่นในอังกฤษซึ่งในที่สุดส่วนใหญ่ของระบบศักดินาก็เปลี่ยนเป็นระบบธนาณภาพ และพัฒนาเป็นบรมธนาณภาพโดยไม่มีการอภิวัฒน์ที่รุนแรง

อันที่จริง ถ้ากายาพพหรือร่างกายของสังคมคือสถาบันและระบบการเมืองได้ดำเนินให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ทางชีวปัจจัยของสังคมโดยไม่ล่าช้าจนเกินไปนักแล้ว สังคมก็เปลี่ยนไปตามวิถีวิวัฒน์ที่ไม่ใช่การอภิวัฒน์อย่างรุนแรง”

ข. วิถีอภิวัฒน์ กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงที่สภาวะใหม่ of สังคม ได้ประสานกันเข้าเปลี่ยนระบบเก่าที่ล้าหลังกว่าการพัฒนาในสภาพความเป็นอยู่ทางชีวปัจจัยของสังคม อันเป็นการเปลี่ยนทางคุณภาพโดยการกระทำฉับพลัน หรือ

การกระทำชุดเดียว ซึ่งต่างกับการเปลี่ยนโดยวิถีวิวัฒน์ที่
 ทำมาทีละน้อย ๆ

“ตามกฎธรรมชาตินี้ร่างกายพหุต้องสมานกับสสาร
 ดังนั้นถ้ากายาพหุ (สถาบันการเมือง) ของสังคมเปลี่ยน
 ล่าช้ากว่าความเป็นอยู่ทางชีวปัจจัยของสังคม (เศรษฐกิจ)
 จนเนิ่นนานเกินสมควรแล้ว ธรรมชาติก็บังคับให้กายาพหุ
 (สถาบันการเมือง) จำต้องสมานกับสสาร (ทางสังคม) จน
 ได้ คือเมื่อไม่เป็นไปตามวิถีวิวัฒน์ ก็ต้องเป็นไปตามวิถี
 อภิวิวัฒน์ เช่นการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ วันที่ 24
 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ต้องเป็นไปเช่นนั้น เพราะ
 กายาพหุของสังคมเปลี่ยนแปลงล่าช้าเกินสมควร กว่าที่
 เปลี่ยนแปลงทางชีวปัจจัยของสังคม(เศรษฐกิจ) การเปลี่ยน
 ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ของฝรั่งเศสในปลายคริสต์ศต-
 ววรรษที่ 18 ซึ่งต้องเป็นไปโดยวิถีอภิวิวัฒน์ก็เพราะกายาพหุ
 ของศักดินาไม่ยอมเปลี่ยน โดยวิถีวิวัฒน์ให้สมานกับสภาพ
 ความเป็นอยู่ทางชีวปัจจัยที่ก้าวหน้าไปมาก”

ปรีดี พนมยงค์

สังคมนิยมประชาธิปไตย เบื้องต้น

